

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

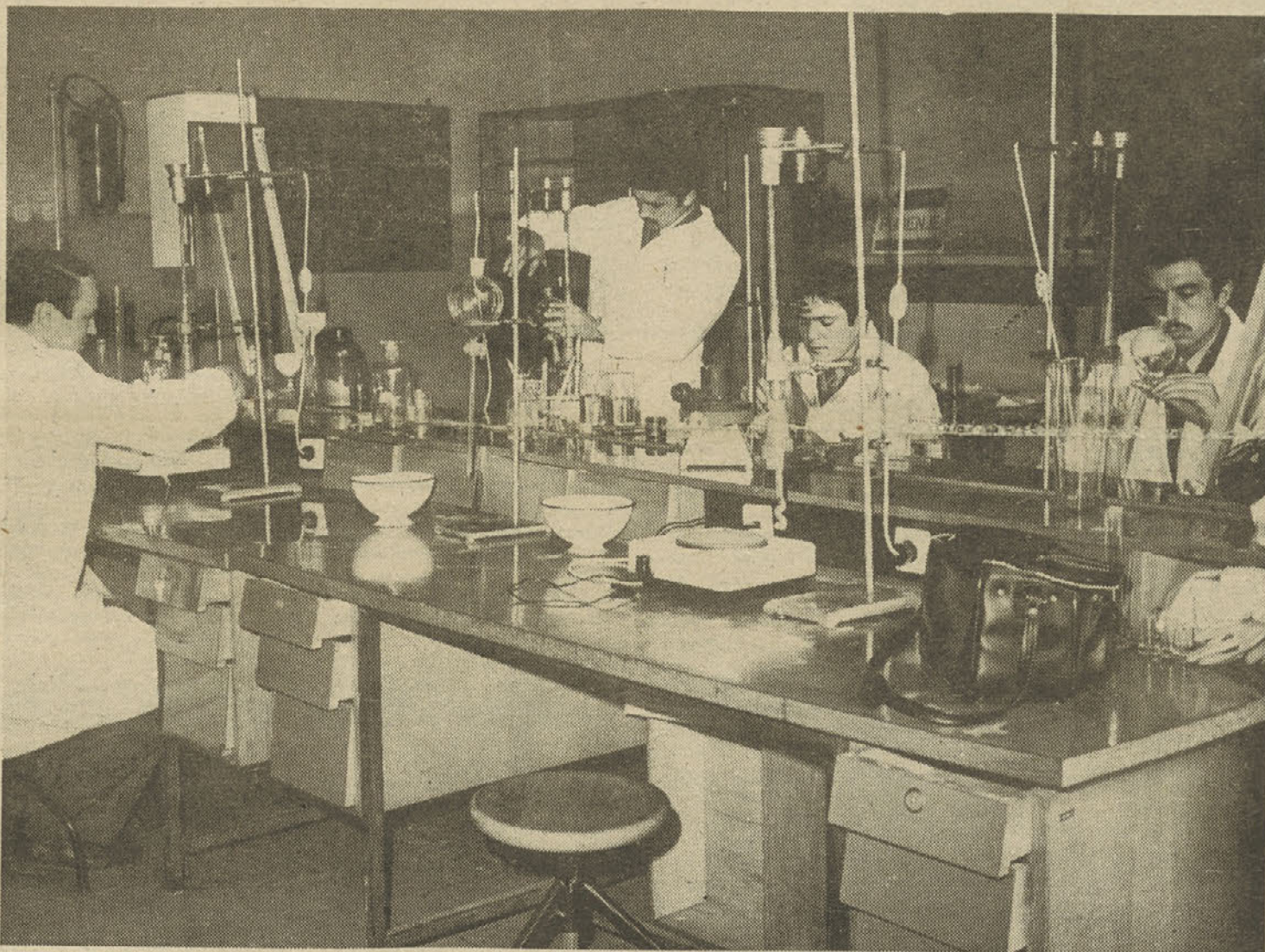
Ljubljana, 11. februarja 1977 — številka 3

Dr. Aleksandra Komhauser

Raziskovanje za vzgojo in izobraževanje

Znanost je eno izmed temeljnih gonil človekovega razvoja: botruje napredku proizvodnje, skrbi za človeka, odnosom v družbi in je temelj za širino duha, torej za razvoj znanosti same.

Naše obdobje imenujemo tudi obdobje znanstvene revolucije, kajti nikoli poprej rast znanosti ni bila tako hitra in še nikoli ni tako močno vplivala na človekovo življenje kot danes. Znanstveni dosežki zadnjega četrta stoletja presegajo odkritja celotnega človekovega ustvarjanja pred tem. Uresničevanje novih idej v proizvodnji prinaša že trikrat več dohodka kot vlaganja v opremo in tržišče na osnovi tekoče proizvodnje.

V kemijskem laboratoriju (Foto: JLA)

Razumljivo je tedaj, da je področje raziskovalne dejavnosti pri nas posebnega družbenega pomena. Ustvarja naj naše in kritično presaja k nam tuje dosežke znanosti, da bi tako ne le sledili svetovnemu razvoju, temveč tega z bogastvom lastnega duha in načrtnim delom soustvarjali v smeri, ki smo si jo izbrali za svojo pot: v smeri osvoboditve človeka — ustvarjalca — samoupravljalca.

Skrb za spodbujanje, načrtovanje in organizacijo izvajanja raziskovalne dejavnosti ter presojo njenih dosežkov je v naši družbi poverjena občinskim in področnim raziskovalnim skupnostim ter Raziskovalni skupnosti Slovenije, ki je odgovorna zlasti za skupne in solidarnostne naloge. V zadnjih dveh letih je bila v vsaki občini naše republike ustanovljena občinska raziskovalna skupnost. Mnoge med njimi so se živo vključile v napore za reševanje razvojnih problemov v svojih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Na večjih področjih združenega dela pa se povezujejo uporabniki in raziskovalci po načelu dejavnosti v področne raziskovalne skupnosti. Tako imamo doslej sedemnajst področnih raziskovalnih skupnosti — med njimi

ima vsaka zbor raziskovalcev in zbor uporabnikov. Nekatera področja so že od nekdaj združevala interes, druga se šele oblikujejo.

Prosvetni delavci naj bi ta področja poznali, zato morda ne bo odveč, če jih naštejemo. Področne raziskovalne skupnosti imamo za energetiko, za strojništvo, ki vključuje tudi varilstvo, za geologijo, rudarstvo in metalurgijo, za elektrotehniko, za avtomatiko, računalništvo in informatiko, za kemijo, kemijsko tehnologijo in biokemijo, za matematično-fizikalno področje, za lesarstvo, gozdarstvo, papirništvo in grafiko, za tekstil in usnjarsvo, za graditeljstvo, za kmetijstvo, živilstvo in veterinarstvo, za biologijo in medicino, za vzgojo in izobraževanje, za humanistične in zgodovinske vede, za družboslovne vede, za ekonomske in urbanistične ter sorodne vede in za promet.

Področna raziskovalna skupnost za vzgojo in izobraževanje je sicer mlada, saj organizirano deluje komaj drugo leto, toda zaživela je izjemno hitro in intenzivno. To kaže na veliko zanimanje za raziskave na tem področju in na velike potrebe. Treba je dati priznanje tudi zagnanim organizatorjem — raziskovalcem in

uporabnikom na tem področju, po večini prosvetnim delavcem. Ni jim bilo žal posvetiti nič koliko časa delu v tej skupnosti, da bi tako postavili trdne vsebinske in organizacijske temelje za raziskave na tistem področju, ki mora prenašati znanje iz roda v rod.

In to področje — področje vzgoje in izobraževanja — je ključno za razvoj socialistične samoupravne družbe! Kajti vse, kar je človeku tuje, nerazumljivo, čemur ne pozna vzrokov, lahko tisti, ki bi mu želeli vladati, izrabijo proti njemu, proti njegovi svobodi. Samoupravni socializem osvobaja človeka: vsem nam daje pravico, da ustvarjamo in presojamo ter soddoločamo o različnih možnostih v našem življenju, pa naj bo to na delu ali doma, v krajevni skupnosti ali občini in v republiki ter nazadnje v celotni državi in njeni usmeritvi v mednarodnem sodelovanju. Toda resnično lahko presoja in soddoloča le tisti, ki možnosti pozna.

Samoupravljalce nujno potrebuje znanje. Le-to pa mu daje šola v vseh svojih sodobnih oblikah: v pripravi na šolsko delo, v rednem organiziranem šolanju, v izobraževanju ob delu, v organiziranem samoizobraževanju, v nenehnem strokovnem izpopolnjevanju in še v vrsti drugih oblik.

Ni torej čudno, če je program področne raziskovalne skupnosti za vzgojo in izobraževanje bogat. Razmejen je na pet ključnih projektov, ki jih bosta bralcem gotovo podrobneje predstavila predsednik skupščine Področne raziskovalne skupnosti za vzgojo in izobraževanje prof. Stane Kranjc ter predsednik izvršilnega odbora te skupnosti, prorektor Univerze v Ljubljani prof. Janez Batis. Na tem mestu jih kaže le omeniti, da bi ob njih lahko ugotovili širše cilje in povezave te raziskovalne dejavnosti ne le s področjem gospodarstva, temveč tudi z drugimi družbenimi dejavnostmi. Kajti prav živa raziskovalna dejavnost v Področni raziskovalni skupnosti za vzgojo in izobraževanje ima vrsto takih dosežkov, da bi se po njej lahko zgledovalo tudi marsikatero drugo področje.

Teh pet ključnih projektov se odlikuje s tako zasnovo, ki veže razvoj vzgoje in izobraževanja mnogo močneje na celotne družbene razvojne tokove. Prvi se pogloblja v marksistično zasnovo vzgoje in izobraževanja, drugi je namenjen raziskavam za načrtno preobrazbo vzgojnoizobraževalnega sistema, tretji se živo ukvarja z modernizacijo

vzgojno-izobraževalnega procesa.

Četrti projekt ima v zasnovi raziskave, ki naj pripomorejo k razvoju sistema usposabljanja vzgojnoizobraževalnih delavcev, predvsem k odpiranju njihovih razvojnih možnosti do največje možne mere, saj učitelj potrebuje najboljšo usposobljenost, če naj jo spodbuja pri drugih. Peti projekt naj prispeva k bolj razčiščenim odnosom med področjem vzgoje in izobraževanja ter drugimi področji združenega dela, zato je namenjen raziskavam za hitrejšo uresničevanje svobodne menjave dela, posebej ceni dela.

Že dejstvo, da problematika raziskav ni razdrobljena, temveč strnjena v pet ključnih projektov, ki povezujejo temeljne in uporabne raziskave s prenosom raziskovalnih dosežkov v prakso, kaže na zdravo zasnovo tega področja. Druga odlika je živa prisotnost uporabnikov. Čeprav je res, da med njihovimi delegati še preveč prevladujejo prosvetni delavci iz šol in izobraževalnih enot pri organizacijah združenega dela v gospodarstvu, vendarle ne gre pozabiti, da le-ti niso raziskovalci, temveč uporabniki raziskovalnih dosežkov, saj jih prenašajo v učnovzgojno prakso. Novost je tudi tako imenovana »vertikalna povezava«: meje med stopnjami in vrstami šol na tem področju raziskovanja izginjajo, velik del raziskav zajema celotno področje izobraževanja ali pa je vezan v širši projekt s tem namenom. Dokaj močna je povezava s prakso in preverjanje raziskovalnih dosežkov v njej. K temu gotovo prispeva tudi zdrava razvojna politika izobraževalnih skupnosti, posebej Izobraževalne skupnosti Slovenije, ki sodeluje ne le pri vsebinski in organizacijski zasnovi raziskovalnih projektov, temveč tudi organizira in sofinancira prenos raziskovalnih dosežkov v vzgojnoizobraževalno prakso. Tu pa tam zasledimo tudi že povezovanje šole z industrijo, vendar je le-to za sedaj še premajhno. Naloga obeh je, da v prihodnje to sodelovanje še močneje razvijata.

Pri ustvarjanju in prenosu raziskovalnih dosežkov na področju vzgoje in izobraževanja ima bistvene naloge zlasti učitelj. Neposredno ob delu ugotavlja potrebe po raziskavah in njihovih dosežkih, soddloča o njihovem izvajanju, preverja rezultate raziskav v praksi, jih dopolnjuje, opozarja na ideje, ki se rojevajo v njegovem vsakdanjem delu. Kajti tudi učitelj morda še posebej učitelj — je lahko izumitelj! Dela s substancno, ki je v vsaki družbi najbolj dragocena: z mladimi ljudmi in zanje.

Pravica in obenem dolžnost vsakega človeka v naši socialistični samoupravni družbi sta poznavanje človekovih možnosti v obdobju, v katerem živimo, ter skrb za vsebinsko bogato življenje v času, ki je pred nami. Pri uresničevanju te pravice in te dolžnosti je pri nas skrb še posebej naložena na ramena učitelju. Zato mu moramo dati v roke najboljše, kar premoremo, zato moramo to najboljše nenehno v raziskovalnem delu tudi iskati, preverjati, dopolnjevati. Kajti mlada generacija je seme družbe in samo dobro seme lahko obrodi bogato žetev.

Neizprosna smrt, ki nas je presunila, smrt, ob kateri smo onemeli, nam ne more vzeti poguma, pa čeprav je še tako težko doumeti resnico, da vas, tovariš Bijedić, ni več med nami. Še vedno ste tu. Vaša dela so z nami in v nas. Njihova veličina nas bo nenehno spodbujala, da bomo vztrajali na poti graditve naše družbe — naše Jugoslavije, ki ste ji bili tako zelo vdani. Hvala vam, tovariš Bijedić!

O človeku, ki je gradil mostove prijateljstva

Smrt odnaša ljudi — toda samo fizično. Pomembna je samo zapuščina, tisto, kar smo naredili, načrti, ki smo jih uresničili. Veličina človekovega življenja se meri po tem, kolikšna in kako trajna je ta zapuščina. Dela ostajajo v zakladnicah človeških vrednot, v spominih, ki imajo trajen pečat nezabnega.

Ena takih človeških veličin je Džemal Bijedić, predsednik Zveznega izvršnega sveta, ki je z ženo Razijo in svojimi najbližjimi sodelavci umrl usodnega 18. januarja 1977, nedaleč od Sarajeva, kamor je poletel kdo ve kolikokrat že. Htel je na srečanje, na sejo CK Bosne in Hercegovine, da bi sodeloval pri delu tega najvišjega partijskega organa republike, ki ji je pripadal Džemal Bijedić z vsem svojim bitjem in s prepričanju skopjeva, naprednega in komunistično usmerjenega študenta, bojnika in revolucionarja, neutrudnega in vztrajnega graditelja Jugoslavije, ki jo je opustošila vojna, doslednega in predanega bojnika za graditev socialistične samoupravne družbe, zasnovane na idealih partije in njenega voditelja Josipa Broza-Tita.

Letošnja januarska tragedija, čeprav tako zelo boleča, ni uničila dela Džemala Bijedića, ki ostaja zgled vsem kot spodbuda in prepričanje, da je mogoče z vztrajnostjo, zavestjo in samopremagovanjem — s temi velikimi lastnostmi, ki so krasile tovariša Džema — dosegati uspehe, nujno potrebne v sedanjem obdobju naše nenehne revolucije in graditve socialistične samoupravne družbe.

Smrt tovariša Džemala Bijedića je velika izguba za vso Jugos-

lavijo. Prizadela je vse naše delovne ljudi, saj smo izgubili velikega delavca, neutrudnega, odločnega in prizadevnega človeka, graditelja naše družbe, ki nima zglede v zgodovini človeštva.

Namesto vedre fotografije Džemala Bijedića in pogovora z njim, ki ga je obljubil za vse prosvetne liste jugoslovanskih republik in pokrajin, objavljamo na tej strani, žal, le skromne besede smrtnice. Samo dan pred smrtno nesrečo, 16. januarja nam je dr. Smajo Hrle, eden Džemalovih bližnjih sodelavcev, ki je tudi sam izgubil življenje, sporočil, da je vse pripravljeno za pogovor: tovariš Džema bo odgovarjal na naša vprašanja. Dogovorili smo se, da bo predsednik Zveznega izvršnega sveta povedal prosvetnim delavcem Jugoslavije, kakšne naj bodo v prihodnjem obdobju do leta 1980 in 1985 temeljne smernice razvoja naše države glede na vlogo in mesto vzgoje in izobraževanja. Žel nam je povedati, kaj pričakuje naša država od prosvetnih delavcev v nadaljnjih tokovih socialistične samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja kot enega temeljnih delov nadaljevanja revolucije in napredka naše družbe.

Zelo težko je pisati o zunanje-politični dejavnosti Džemala Bijedića. Dokumenti, izjave, podatki in številke ne morejo prikazati globine in vsestranosti njegove angažiranosti na Titovi poti uveljavljanja tokov naše revolucije, politike neodvisnosti in neuvrčenosti.

In vendar našejmo nekaj dejstev: Džemal Bijedić je bil eden

redkih državnikov sveta, ki je bil v enem samem letu gost najvišjih političnih osebnosti treh svetovnih velesil: Forda, Brežnjeva in Mao-Ce-tunga. Bil je prvi jugoslovanski predsednik vlade, ki je obiskal Vietnam; v zadnjih treh letih je bil v 32 deželah. Pojasnjeval je politiko neuvrčenosti, sejal je seme, iz katerega so vzkile nove ideje, novi odnosi, prijateljstvo med deželami in narodi.

Ljudje, ki tako kot veter nosijo ideje na vse štiri strani sveta, jih strpno razlagajo, gradijo in utrjujejo, imajo omejena hkrati pa tudi vsemogočna sredstva, da uresničijo to, kar smo si zamislili. Džemalu Bijediću je to uspelo. Z izredno delovno energijo, neposrednostjo, očarljivostjo, preprostostjo in vero v zamisli, ki jih je razlagal, je številnim državnikom dokazal, da jim je enako vreden sogovornik, hkrati pa je s

premišljeno jasnovidnostjo zrelega državnika uspešno opravljal pomembne naloge in poslanstva. Huari Bumedien je v svoji sožalni brzjavki poudaril Bijedićeve zasluge za uveljavitev gibanja neuvrčenih, zasluge predsednika Zveznega izvršnega sveta v obdobju, za katerega je bila značilna izjemna zunanje-politična aktivnost Jugoslavije. Spominimo se samo Alžira, Lime, Helsinkov, Berlina in Colomba. Vsem tem je tako kot v orjaškem mozaiku velik prispevek Džemala Bijedića. Ob obiskih tujih dežel je tega velikega državnika vodilo geslo: »Tam, kjer imaš prijatelje, si tudi sam doma.« Njegovi gostitelji so — ne zgolj iz običajne vljudnosti-ugotavljali, da je Džemal Bijedić izredno bogat človek, saj ima veliko prijateljev. Ne pozabimo, da so to tudi prijatelji naše dežele.

Prešernove nagrade

in nagrade Prešernovega sklada

Letos je bilo podeljenih sedem Prešernovih nagrad, in sicer:

— univerzitetnemu profesorju Borisu KOBETU za arhitekturo, oblikovanje spomenikov, knjižno ilustracijo in pedagoško delo. Njegove arhitektonske zamisli so dale temelj za preureditev stare Ljubljane. Kot arhitekt — oblikovalec je sodeloval pri vrsti spomenikov iz narodnoosvobodilnega boja — od Urha, Trbovelj, Poljubelja do Dražgoš;

— arhitektoma Branku in Ivanu KOCMUTU za arhitektonske in urbanistične rešitve mariborske regije. Naj omenimo samo nekatera dela: Dom družbenih organizacij, Center strokovnih šol, Pedagoška akademija, spomenik Pohorskega bataljona, spomenik revolucije v Mariboru;

— pesniku Lojzetu KRAKARJU za zbirko »Nekje tam čisto na robu«. Dve ideji se prepletata v njej: spomin na smrt, krematorije — in misel na smrt, ki prihaja; njej nasproti pa kljubovalnost, vera v življenje, v lepoto, v dobro. Ne se vdati, to je klic in človečansko sporočilo te zbirke;

— slikarju Mihi MALEŠU za grafično, slikarsko in ilustracijsko delo. Njegova umetnost raste iz svoje dobe, a se ne podreja ničemu, razen ustvarjalni domisljiji; prilagaja se le funkcionalno prevezi nalogi, kot vsebino pa jemlje živo, sproščeno igro;

— režiserju Igorju PRETNARJU za režijo filma »Idealist« in za celotno filmsko delo. Od prvega igranega filma »Na valovih Mure« do »Idealista« Igor Pretnar izpričuje, da je velik filmski ustvarjalec;

— primabalerini Tatjani REMŠKAR za baletno in umetniško ustvarjalnost. Z umetniškimi stvaritvami na najvišji ravni in s prenašanjem klasične baletne tradicije na mlajši rod je bistveno pripomogla k razvoju ljubljanskega baletnega ansambla.

Za izvedbo »Hlapca Jerneja«, na osrednji proslavi ob 100-letnici Cankarjevega rojstva prejme nagrado skupina: Jože BABIČ (režiser), Polde BIBIČ (igralce), Darian BOŽIČ (glasbeni kreator), Beno HVALA (televizijski realizator), Primož kozak (dramatizator in dramaturg), Peter SKALAR in Matjaž VIPOTNIK (scenska in likovna kreatorja). Predstavo, ki je povezala igralce vseh slovenskih gledališč, je gledalo na dveh izvedbah 12.000 gledalcev; hkrati pa jo je prenašala jugoslovanska radiotelevizija.

NAGRADE PREŠERNOVEGA SKLADA

SO PREJELI:

glasbeni virtuoz Hubert BERGANT, pisatelj Vlado HAJAN, slikar Tone LAPAJNE, Janez MARINŠEK in Koni STEINBAHER za ustvarjalne dosežke risane filma, koroški pesnik Valentin POLANŠEK, igralka Majda POTOKARJEVA, skladatelj Milan STIBILJ, režiser Zvone SEDLBAUER, režiser Anton TOMAŠIČ, slikar Janez VIDIC, prevajalka Radojka VRANČIČ in za umetniško fotografijo Joco ŽNIDARŠIČ. Za arhitektonske rešitve v vzgojnovarstvenih zavodih prejmejo nagrado Prešernovega sklada: Zala DOBNIK, Hugo PORENTA, Milan ŠTRUKELJ, Alenka VELKAVRH in Jože DOBRIN.

Prešernove nagrade in priznanja študentom

Upravni odbor sklada Prešernovih nagrad za študente ljubljanske univerze je lani razpisal 359 tem. Kot vsako leto 8. februarja so tudi letos razdelili nagrade in priznanja. 117 prejetih del je ustrezalo razpisu (delalo pa je 135 študentov, ker so nekatere teme obdelovali skupinsko), od tega 21 tem, ki jih je razpisal upravni odbor sklada; 21 tem so izbrali študentje v sporazumu z mentorji; 13 tem so izbrali na pobudo učiteljev; nagrado ali priznanje pa so dobili tudi avtorji ene diplomske in ene seminarske naloge na razpisano temo in 60 diplomskih nalog. (Za teh 60 nalog prejmejo študentje Prešernova priznanja — ne pa nagrade — ker so študijska obveznost.)

In še podatki o tem, koliko nalog je s posameznih fakultet: 14 del s filozofske fakultete, 8 s pravne, 13 z ekonomske, 9 s fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo, 16 s fakultete za naravoslovje in tehnologijo, 3 s fakultete za elektrotehniko, 3 s fakultete za strojništvo, 15 z medicinske fakultete, 11 z biotehniške fakultete, 5 z akademije za glasbo, 6 z akademije za gledališče in RTV, 10 z likovne akademije in 1 s pedagoške akademije.

Rektor univerze, profesor dr. Ervin Prelog je v govoru poudaril, da so letos izredno zadovoljni, ker je mnogo nalog visoko nad povprečno ravni.

Medrepubliški dogovori o reformi vzgoje in izobraževanja

Še vedno nejasno

V Stubiških Toplicah sta bili letos že dve pomembni srečanja: 31. januarja je bil sestanek republiških in pokrajinskih sekretarjev za prosveto in kulturo, 1. februarja pa seja medrepubliške in pokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja. Srečanja so se udeležili tudi znani strokovnjaki s področja vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti, svetovalci republiških zavodov za šolstvo in drugih ustanov.

Osrednja tema sestanka republiških in pokrajinskih sekretarjev je bila reforma sistema vzgoje in izobraževanja kulturnih, umetniških in znanstvenih delavcev. Uvod v razpravo o tem problemu je imel Zlatko Jurković, vršilec dolžnosti direktorja Zavoda za prosvetno-pedagoško službo Hrvaške. Po razpravi so sprejeli priporočila o izobraževanju teh delavcev.

Sekretarji so razpravljali tudi o organizaciji ekskurzij za učence in njihovi vzgojnoizobraževalni vrednosti. Haški konvenciji o zaščiti kulturnih dobrin v vojni, predlogu zakona o zaščiti avtorskih pravic, sodelovanju pobratenih mest in krajev v SFRJ in ustanovitvi knjižarn v glavnih mestih republik in pokrajin, kjer bi bilo mogoče do-

biti knjige s področja književnosti, publicistike in znanosti v vseh jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije.

Sejo je vodil dr. Stipe Švar, republiški sekretar za prosveto, kulturo in telesno kulturo Hrvaške.

Člani medrepubliške in pokrajinske komisije za reformo vzgoje in izobraževanja — sestanek te skupine je vodil Zvonko Petrović, republiški sekretar za prosveto in kulturo Bosne in Hercegovine — so obširno razpravljali o pripravah za enotno kvalifikacijsko lestvico in se dogovorili o dokončni obliki druge faze usmerjenega izobraževanja.

Med drugim so sklenili, da bo prihodnji sestanek letošnjega marca v Sarajevu; tedaj bo tudi

podano poročilo o delu medrepubliške in pokrajinske komisije ter o programu dela za leto 1977.

Analize o številu, stopnji izobrazbe in profilu kadrov, ki delajo na področjih kulture in umetnosti, v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih, kažejo, da dosedanja pester ter z razvojem in potrebami neusklajeni sistem izobraževanja teh kadrov že sedaj ne ustreza potrebam združenega dela in celotne družbe, še manj pa bo ustrežal v prihodnje. Zato je treba ta sistem v skladu s celotno reformo vzgoje in izobraževanja hitro spremeniti, najti najustreznejše rešitve, in izobraziti kadre, kakršnih nam manjka.

Po uvodnih besedah Zlatka Jurkovića se je razvila zanimiva razprava, ki je pokazala, da imajo v vseh republikah podobne probleme, povsod potrebujejo veliko izobražencev, vzgojnoizobraževalni sistem pa še zdaj ne ustreza.

Dr. Milenko Nikolić, pokrajinski sekretar Vojvodine, je dejal, da pomanjkanje kadrov v kulturi, umetnosti in znanosti objektivno zavira razvoj teh področij, ker pa ne vemo, koliko tovrstnih kadrov je potrebnih, zaostaja tudi reforma izobraževanja.

Dejal je, da bo že letošnjo jesen, ko se bo začel vpis učencev v drugo fazo usmerjenega izobraževanja, okrog 700 fantov in deklet usmerjenih v te poklice, po opredeljenih programih.

Andrej Ujčić, republiški sekretar za kulturo SR Slovenije, je menil, da delovne organizacije s področja kulture in umetnosti ne morejo prikazati niti tega, koliko kadrov potrebujejo same, še bolj nejasno pa je, koliko jih potrebuje združeno delo. Nevarno bi bilo, če bi vsak upošteval samo svoje potrebe. Nekatere skupnosti iščejo stike s posredniki, ne pa z virom kadrovskih potreb — z združenim delom.

Milija Knežević, podsekretar v republiškem sekretariatu Srbije, je posebej poudaril, da si v reformiranem sistemu vzgoje in izobraževanja zadajamo velike naloge in gojimo velikanse ambicije na področju estetske vzgoje, pa za to nimamo kadrov.

Dr. Stipe Švar je menil, da nam na področju kulture bolj primanjkuje kadrov kot drugje, sedanja vsebina njihovega izobraževanja pa ne ustreza niti današnjim potrebam, kaj šele jutrišnjim. Sedaj še ne moremo dobiti podatkov, koliko kadrov potrebujejo delovne organizacije združenega dela, opozoriti pa je treba na najvažnejše: lahko rečemo, da gremo združeno delu naproti — tistemu jutrišnjemu. Ne smemo čakati, tako kot predlagajo nekateri, da bodo vsi povedali, koliko kadrov in kakšne kadre potrebujejo.

Švar je opozoril tudi na trditve nekaterih, češ da se kulturnoumetniško izobraževanje vseh občanov ne razlikuje od izobraževanja tistih, ki si bodo izbrali poklic iz tega področja. Oboje je sicer povezano, ni pa isto.

Republiški in pokrajinski sekretarji so po razpravi sprejeli stališča in sklepe, s katerimi bodo seznanili ustrezne dejavnike kulture, umetnosti, znanosti in izobraževanja, samoupravne interesne skupnosti in strokovne organe.

V sklepah je zapisano, »da je eden od temeljev za graditev kadrovske politike v kulturi ustvarjanje samoupravnega sistema, v katerem bodo združeni delovni ljudje — porabniki kulturnih dejavnosti skupaj s TOZD kulture ustvarjalci kulturnih potreb.«

Razmisлити bi bilo treba tudi o možnostih za skupno izobraževanje nekaterih kadrov za vse republike in pokrajine.

Nadaljevanje na 3. strani

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajst dni med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Naborjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50100-101-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643. Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Po čem sta vzgoja in izobraževanje?

Ob uveljavljanju zakona o združenem delu je na vseh področjih nujno treba dograditi samoupravno sporazumevanje; za to pa morajo biti določene cene storitev.

Nekatera področja — med te sodita tudi vzgoja in izobraževanje — imajo težave pri določanju cene. Vzroki: uspeh ali končen rezultat ni odvisen samo od kakovosti in količine opravljenega dela in od materialnih možnosti — temveč tudi od mladega človeka, učenca, za katerega smo že pred časom ugotovili, da ni samo objekt, ampak tudi subjekt vzgoje in izobraževanja.

Nujno je najti osnovo za merjenje učiteljevega dela — sicer svobodna menjava dela ni mogoča. Zato je republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije sklical sestanek predstavnikov vseh družbenopolitičnih organizacij in organov, ki bolj ali manj sodelujejo pri načrtovanju — in torej tudi pri vrednotenju šolskega dela. Sestanka so se udeležili: predstavnik izobraževalne skupnosti Slovenije Jože Deberšek in Maks Vester, predstavnik Zavoda SR Slovenije za šolstvo Drago Novak, družbeni pravobranilec SR Slovenije Vinko Kastelic, predstavniki skupnih komisij udeležencev samoupravnega sporazumevanja Hardvik, Pirnovar, Tone Kukovica, Vera Vošnjak, predstavnik komisij republiškega odbora Stefan Kamin in Zdravko Pivk ter predsednik Geza Čahut in sekretar republiškega odbora Slavko Pevec. Žal pa se sestanka niso udeležili predstavniki Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje in Centralnega komiteja ZKS.

V uvodni besedi je Geza Čahuk poudaril, da zahteva hitro in sprotno reševanje problemov na področju vzgoje in izobraževanja usklajeno delovanje vseh odgovornih dejavnikov. Takšni skupni sestanki naj bodo odsej stalna oblika dela. Treba se je dogovoriti, kako sestaviti enotno metodologijo za oblikovanje cen storitev vzgojnoizobraževalnega dela. Sindikat ne more soglašati z merili, ki niso v skladu z zakonom o združenem delu (in vendarle jih uporabljajo nekatere izobraževalne skupnosti).

Razprava se je razvijala v dveh smereh: večina prisotnih je menila, naj se kot osnova za oblikovanje cene vzame šolski oddelek. Ta je opredeljen tako po vsebini dela kot tudi po organizaciji.

Elementi cene naj bi bili: osebni dohodki, materialni stroški in amortizacija. (Nujno je treba doseči, da bodo materialni stroški dosegli vsaj 20 % do 25 % osebnih dohodkov, sicer ne bo denarja za učne pripomočke!) Razumljivo je, da nastajajo pomisleki že ob kadroviški zasedbi: tisti šoli, ki ima na primer več neustreznih usposobljenih učiteljev, bo denar za osebne dohodke morda celo ostajal; tam, kjer učijo po večini učitelji z visoko izobrazbo, pa ga bo premalo. Nastaja vprašanje: zakaj imamo v osnovni šoli sistemizirano delovna mesta treh vrednosti — ko je edino merilo uspeh dela? Prav gotovo se različna zasedba delovnih mest zrcali tudi v učnih uspehih — zato naj bi uspešnejša šola prejela tudi več denarja. Kdo bo ocenjeval in kako? To je vsekakor strokovno delo, ki ga že opravlja Zavod SR Slovenije za šolstvo, vendar ocene in mnenja svetovalcev doslej niso vplivale na financiranje dejavnosti šole. Jasno mora postati, da pomeni cena vzgojnoizobraževalnega dela ovrednotenje programa šolskega dela po obsegu in kakovosti. To dvoje je torej merilo za kritje stroškov opravljenega dela. Poseben prispevek posameznika h kakovosti naj bi bil osnova za diferencirano nagajevanje prosvetnih delavcev. Le tako bomo dosegli jasne odnose v svobodni menjavi dela.

Druška skupina razpravljavcev je poudarjala, da je oddelek preozka osnova za postavljanje cene vzgoje in izobraževanja. V osnovni šoli bi še nekako ustrezal — a tudi tu so med šolami precejšnje razlike ne glede na število oddelkov. Osnova za oblikovanje cene vzgojnoizobraževalnega dela posamezne šole naj bi bila kakovost in obseg celotnega dela, ki ga opravi šola. Posebno v

srednjih šolah, kjer je delo zelo razvejano, in so tudi smotri zelo različni — lahko v merilih upoštevamo šole le kot celoto. Smo na prehodu k usmerjenemu izobraževanju, kjer oddelki ne bodo več celote, pač pa se bo delo prepletalo po interesih in potrebah. Še bolj zapleteno je stanje na višjih in visokih šolah, kjer že nekaj časa velja, da je diplomant merilo uspeha.

Osnovni normativi za financiranje osnovnih šol so znani in zapisani v samoupravnem sporazumu. Doslej jih nismo dovolj upoštevali. Zavod SRS za šolstvo in Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje naj dopolnita sedanje pedagoške normative, ki naj bi bili ovrednoteni kot elementi cene vzgojnoizobraževalnega dela. Ker je doslej kot osnova najbolj proučen oddelek — bi začeli pri tem in potem razširjali merila na šole.

Za vsakršno usklajevanje dela, za postavljanje normativov, ki bodo osnova za ceno vzgojnoizobraževalnega dela, pa so potrebni sposobni kadri. Na seji so ugotovili, da teh povsod manjka: tako na Zavodu SRS za šolstvo, pri Izobraževalni skupnosti Slovenije in na sindikatu. Zato je zahteva po čim tesnejšem strokovnem in družbenem sodelovanju vseh, ki se ukvarjajo z vzgojnoizobraževalno dejavnostjo, toliko bolj utemeljena. Pri Izobraževalni skupnosti Slovenije že obstajajo delovne skupine, ki pripravljajo predloge za dopolnitev meril in elementov oblikovanja cene vzgojnoizobraževalnega dela. Druge ustanove se bodo priključile. Sklenili so, da bodo pripravljene predloge preskusili v nekaterih šolah, preden bodo dani v javno razpravo.

SKLEP: Zavod SRS za šolstvo, Izobraževalna skupnost Slovenije, Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje naj vsako sistemsko spremembo obravnavajo skupno in vselej povabijo k sodelovanju tudi predstavnike sindikata. Le usklajeni bomo lahko izoblikovali ceno vzgojnoizobraževalnega dela in se vključili v svobodno menjavo dela.

NEŽA MAURER

Za boljše delo učiteljskih kolektivov

Vsak pedagoški delavec ve, da sta delo in življenje šole bistveno odvisna od kakovostne ravni in organiziranega dela osrednjega strokovnega organa — učiteljskega zbora. Mislim na tako delo, pri katerem se pokaže aktivnost vsakega člana učiteljskega kolektiva. Le-to pa zahteva zlasti od ravnatelja šole precejšnje organizacijske, pedagoške in andragske sposobnosti. Tudi vsak učitelj mora biti poleg svojega pedagoškega dela dejaven na dveh področjih: uspešno opravljati individualne zadolžitve in sodelovati kot član učiteljskega zbora. Omejevanje na lastno delovno področje (razred, učni predmet) bi tudi ob dobrih dosežkih pomenilo razvrednotenje pedagoškega potenciala, ki ga ima šola v kolektivu učiteljev. Aktiviranje teh sil prispeva k razvoju šole in njenemu družbenemu uveljavljanju. Prav tako bi preveliko poudarjanje kolektivnega dela učiteljskega zbora slabo vplivalo na dosežke pri razvoju šole — posameznik bi pri tem občutil formalističen odnos do obveznosti, ki jih ima kot član strokovnega zbora. Funkcija učiteljskega zbora je potemtakem v tem, da združuje in razvija individualna pedagoška hotenja in skupne izsledke spet posreduje posameznikom, da jih uporabijo v vzgojnoizobraževalni praksi.

Med bistvenimi pogoji za tako delo učiteljskega zbora je aktualizacija vsebine. Tej zahtevi pa ne bi ustregli, če bi vsebino določali administrativno tako, da bi npr. izbrali isto tematiko za vse učiteljske kolektive na področju organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo ali v občini. Prav tako tudi ne bi bilo prav, da bi jo predpisali direktorji vzgojnoizobraževalnih organizacij ali ravnatelji šol. To bi bilo v nasprotju s samoupravnimi načeli, prezrli pa bi tudi razvoj življenja in delo posamezne šole, njeno specifičnost glede na strokovni sestav učiteljev in glede na njeno družbeno okolje. To pomeni, da vsebino dela učiteljskega zbora izberemo glede na problematiko, ki nastaja na šoli, hkrati pa raven in način obravnave prilagodimo vzgojnoizobraževalnim smotrom, začetnim v družbenih dokumentih. Od tod izhaja potreba po načrtni usmeritvi dela

učiteljskega zbora.

Pri delu učiteljskega zbora pa ne bomo povsem dosledni, če bomo ravnali zgolj po naslednjem načelu: odkriti problem na šoli, ga predočiti, teoretično osvetliti in morda še izoblikovati sklepe. Pot do učinkovitosti dela učiteljskega zbora je tale: značilen pedagoški problem na šoli je treba predočiti, analizirati njegove razsežnosti in vzroke ter ga reševati. Pri tem moramo izoblikovati natančne oblike in metode za izvedbo pedagoške naloge. Problem na šoli je treba torej reševati strokovno (študijsko) in akcijsko. Določiti moramo vsebino, izvajalca analize in referenta ter zagotoviti sodelovanje vseh drugih dejavnikov. Pravimo, da smo aktivnost učiteljskega zbora ob nekem aktualnem problemu operacionalizirali.

Z naslednjim primerom bom poskusil ponazoriti, kako naj bi uresničili omenjena načela:

Na neki šoli so ugotovili (posamezni razredniki, učitelji), da imajo učenci izredno slabo izoblikovan odnos do razredne skupnosti. Izpolnjujejo sicer šolske obveznosti, ne priznavajo pa vzgojnih vrednot, posebno tistih, ki naj jih uveljavlja razredna skupnost. Vloga razrednih skupnosti je tako formalna in brez vzgojne vrednosti. Problem so obravnavali nekateri razredni učiteljski zbori, razredniki pa so ga predočili na seji učiteljskega zbora. Dovolj tehten je, da ga moramo vključiti v delovni načrt kot preučevalno, študijsko in akcijsko nalogo.

Pri tej nalogi je seveda treba najprej izoblikovati posamezne faze in metodologijo reševanja. Ker je treba nalogo operacionalizirati, moramo določiti nosilce in roke za izvedbo vseh zadolžitve, ki izhajajo iz te pedagoške akcije. Pred nami je namreč bistven smoter: spremeniti pedagoško situacijo v razrednih skupnostih. Torej ni dovolj, da preštudiramo ustrezno literaturo in sprejmemo nekaj sklepov ali napotkov. Po vsej verjetnosti bomo zasnovali reševanje problema takole:

Razredniki bodo izvedli anketo o odnosih učencev do učiteljev, učnih predmetov in razredne skupnosti. V vseh oddelkih bodo vodili pogovore z učen-

ci, da bodo zvedeli za njihovo mnenje. S tem bodo dobili bogato gradivo, ki bo prikazalo razsežnost, globino in vzroke za nastalo pedagoško situacijo.

V vsakem oddelku je treba po sociometrični metodi napraviti sociograme, da bi s tem analizirali socialne odnose med učenci, ki vplivajo na uspešnost delovanja razrednega kolektiva. Zadolžiti je treba učitelja (ali team), ki bo analiziral rezultate anket, sociometrične metode, zbral mnenja učencev in učiteljev. Obdelano gradivo bo pripravil za sejo učiteljskega zbora.

Team učiteljev (ali posameznik) bo preučil tudi aktualno strokovno literaturo, ki obravnava ta problem. Seznanil bo člane učiteljskega zbora, z ustreznimi strokovno literaturo, da se bodo lahko pripravili na sodelovanje na seji. Člani teama bodo pripravili nekaj najbolj zanimivih izsledkov.

Šola bo pritegnila k sodelovanju tudi nekaj staršev, ki bodo odgovarjali na nekatera vprašanja ankete. Svet staršev naj bi konstruktivno sodeloval že pri pripravi na akcijo šole.

Sledila bo pomembna faza, ko bodo obravnavali zbrane izsledke na seji učiteljskega zbora. Poročevalci naj posredujejo ugotovitve dovolj zanimivo, dokumentirano in jedrnatno. Prav je, da v sodelovanju z ravnateljem že predvidijo zasnove pedagoških sklepov in načine izvajanja.

Izvajanje sklepov učiteljskega zbora je najodločilnejša faza. Uveljaviti je treba načelo, da v njej sodelujejo vsi pedagoški dejavniki in vsak učitelj in učencec.

Ravnateljeve zadolžitve so konkretne in operativne, hkrati pa zelo razsežne in zanimive. Sodeloval bo na sejah nekaterih razrednih skupnosti in razrednih učiteljskih zborov, preverjal odnose učencev v prostovoljnih dejavnostih, v prostem času, ugotavljal vzgojne uspehe ob hospitacijah. S svojimi ugotovitvami bo seznanil učiteljski zbor, svet staršev in učence.

Razumljivo je, da ne moremo razrednih skupnosti izoblikovati v idealne subjekte vzgojnega dela — vsaj ne v dveh mesecih niti v šolskem letu. To je gotovo ena izmed stalnih nalog učiteljskih zborov.

L. BRUMEC

Ogledalo sodobnega sodelovanja

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bodo odprli 15. februarja 4. mednarodno razstavo učil in šolske opreme

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bodo odprli 15. februarja 4. mednarodno razstavo učil in šolske opreme.

Letošnjo, od leta 1971 dalje, že četrto mednarodno razstavo učil in šolske opreme, ki sta jo pripravila Zavod SRS za šolstvo in Gospodarsko razstavišče v Ljubljani, si bodo obiskovalci lahko ogledali od 15. do 19. februarja.

Namen 4. mednarodne razstave, ki poteka v času hitrega spreminjanja vzgoje in izobraževanja, je pospešiti posodabljanje vzgojnoizobraževalnega dela na vseh ravneh.

Ta doslej največja razstava je združila prizadevanja 150 podjetij (25 slovenskih) iz 11 držav, povezala šolske strokovnjake in organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s proizvodnjo in prodajo učil. Povedati je treba, da bo letošnja razstava (petkrat večja kot prva tovrstna leta 1971), njene posebne specializirane razstave, strokovni posveti in demonstracije opredelili strokovno in družbeno usmeritev vzgoje in izobraževanja v mali šoli, celodnevni šoli, v usmerjenem izobraževanju in pri izobraževanju odraslih.

Prireditelji bodo seznanili javnost, predvsem pa pedagoške delavce z razvojem sodobne izobraževalne tehnologije, ki lahko veliko prispeva k večji kakovosti in učinkovitosti vzgojnoizobraževalnega dela. Jasno je, da mora biti smotno načrtovana in standardizirana. Razstava daje poseben poudarek tehničnemu pouku v osnovnem izobraževanju ter sredstvom za

proizvodno delo in izobraževanje v usmerjenem izobraževanju.

Ne smemo pozabiti, da razstava podpira povezovanje slovenskih organizacij združenega dela z razstavljalci iz drugih republik in s partnerji iz drugih držav.

Na 70 arih razstavnega prostora si bomo lahko ogledali poleg številnih učil in didaktičnih pripomočkov še veliko novosti: opremo šolske delavnice za tehnično vzgojo, opremo specialnih učilnic za eksperimentiranje, učila in učbenike za individualno delo, delo v skupinah in frontalni pouk, učne komplete za različna predmetna področja, različne vrste oprem za večnamenske prostore, avdivizualna gradiva, televizijsko tehniko, elektronska učila, večmedijske komplete, jezikovne laboratorije in še veliko drugega.

Na razstavi bo možno odkupiti tisto, kar šolam primanjkuje: npr.: opremo specialnih učilnic za naravoslovna predmetna področja, računalništvo, za televizijsko tehniko itn.

Ob pripravah za razstavo je Zavod SRS za šolstvo ob sodelovanju Izobraževalne skupnosti Slovenije in RTV Ljubljana pripravil srednjeročni načrt razvoja šolske televizije v SR Sloveniji in vodilo za opremljanje šol v tem smislu.

Ne smemo pozabiti na posvet ob razstavi, ki bo zajel problematiko načrtovanja, proizvodnje in distribucije avdivizualnih gradiv in sredstev, vključno s televizijo. To posvetovanje bo odgovorilo na zelo važno vprašanje: kako pripraviti mrežo izposoje-

valničin servisov za vzdrževanje avdivizualnih sredstev, ki jih večina šol zelo pogreša.

Naj omenimo še dve posebni razstavi, ki sta pripravljene za te dni: razstava izdelkov učencev poklicnih in tehničnih šol v hali B na Gospodarskem razstavišču, kjer sodeluje 72 vzgojnoizobraževalnih ustanov različnih področij. Ta razstava, prva te vrste v zadnjih dvajsetih letih, bo prikazala povezanost vzgoje in izobraževanja z združenim delom in hkrati predstavila obiskovalcem uspehe učencev poklicnih in tehničnih šol. In še razstava: »Vzgojiteljeva ustvarjalnost« pri kateri je poudarjen izrek: ne vrzimo ničesar in ohranjamo naše okolje. Izdelke na tej razstavi so pripravili naši domiselni vzgojitelji in otroci, odpadno gradivo je prispevalo okrog 30 organizacij združenega dela. Sodeluje približno 40 vzgojnovarstvenih zavodov.

Razstava bo obogatena tudi s prireditvami, ki jih bodo pripravile nekatere organizacije združenega dela: ogledali si boste lahko delovanje šolske kuhinje, delovanje internih televizijskih sistemov, opremljanje novih delavnic in nove programe.

Sole, vse vzgojnoizobraževalne zavode in posamezne prosvetne delavce vabimo, da se udeležijo te velike manifestacije! Brez dvoma bo izredno obiskana kot vse dosedanje mednarodne razstave, ki so združile predstavnike šolstva in gospodarstva iz domovine in tujine. T. D.

Še vedno nejasno

(Nadaljevanje s 2. strani)

EKSKURZIJE — POMEMBEN DEJAVNIK VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

O problematiki organizacije in izvajanja ekskurzij za učence so razpravljali na kolegiju sekretarjev in na seji medrepubliške in pokrajinske komisije. Opozorili so na velik pomen ekskurzij pri vzgoji in izobraževanju mladih generacij za razvijanje ljubezni do kulture in lepote domačega kraja, republike, pokrajine in vse domovine, posebno pa za ohranjanje domoljubja in spoštovanje pridobitev narodnoosvobodilnega boja. Še pred tem so vse republike in pokrajine pripravile popis kulturnozgodovinskih spomenikov, spomenikov NOB, zaščitnih naravnih in gospodarskih objektov, ki naj bi jih učenci spoznali. To so obsežni seznam — na temelju teh pa je treba pripraviti strokovni vodnik za učitelje in učence vseh republik in pokrajin.

Vladimir Pezo, namestnik republiškega sekretarja za prosveto, kulturo in telesno kulturo Hrvaške, je na seji povedal, da je založba Šolska knjiga že pripravila osnutek takega priročnika. S to problematiko so se ukvarjali tudi prosvetni listi republik in pokrajin, ki so z zveznim odborom Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije konec lanskega leta organizirali uspešno jugoslovansko posvetovanje o ekskurzijah za učence. Na tem posvetovanju je sodelovalo petnajst pedagogov iz vseh republik in pokrajin. Gradivo s posvetovanja bo

kmalu izdala Sekcija prosvetnih listov.

Sekretarji so menili, naj prosvetni listi republik in pokrajin nadaljujejo začeto delo, pri tem pa naj sodelujejo z založniki učbenikov. Posebej je treba obravnavati problem priprave enotnega priročnika in problematiko izdaj v jezikih narodnosti.

Stališča republiških in pokrajinskih sekretarjev je sprejela tudi medrepubliška komisija.

ENOTNA KVALIFIKACIJSKA LEŠTICA — ZADEVA ZDRUŽENEGA DELA

O enotni kvalifikacijski lestvici razpravljajo že dalj časa v vseh republikah in pokrajinah. Na seji medrepubliške in pokrajinske komisije so opozarjali, da te razprave niso bile tako široke, kot bi morale biti. Kot je dejal predstavnik iz Slovenije — to ni samo vprašanje izobraževanja, temveč vsega združenega dela, sindikatov, zbornic ter vseh družbenopolitičnih dejavnikov republik in pokrajin. Pri izdelavi lestvice, enotne za vso državo, še vedno niso razjasnjene vse dileme, pojavljajo pa se še nove.

Dr. Stipe Šušar je postavil več vprašanj o dejavnosti za pravo enotne kvalifikacijske lestvice, posebno pa je poudarjal, da morajo v razpravi sodelovati vse družbene sile. Splošna razprava se bo razvila le tedaj, če bodo v njej sodelovali tudi neposredni proizvajalci, ki se doslej niso dovolj zanimali za to področje. Meni, da smo se pri izdelavi osnutka in predloga te lestvice preveč opirali na ideolo-

gijo delovnega mesta — v resnici pa je treba začeti pri človeku — neposrednem ustvarjalcu v delovnem procesu, ki mora menjati delo, ne pa biti najemni delavec.

V obširni razpravi smo slišali več novih mnenj in pobud, sprejeti pa so bili tile sklepi: V vseh republikah in pokrajinah je treba končati začeto delo in razprave ter izdelati povzetek stališč. Potem bo medrepubliška komisija predloge sistematizirala in sestavila osnutek družbenega dogovora o enotni kvalifikacijski lestvici. O tem bodo razpravljali na seji komisije, sodelovali pa bodo sindikati, zbornice in drugi zainteresirani dejavniki. Potem bo osnutek dan v javno razpravo, ki bi morala biti množična. Zajela naj bi tudi neposredne proizvajalce, skratka, celotno združeno delo.

Predsedstvu ZKJ bodo predlagali, naj uvrsti na dnevni red svoje seje tudi problem in zavame stališče o obvezni javni razpravi.

Člani republiške in pokrajinske komisije niso obširno razpravljali o drugi fazi usmerjenega izobraževanja. Sklenili so, da bodo to problematiko obravnavali na prihodnji seji, ki bo v začetku marca v Sarajevu. Gradivo bodo pripravili predstavniki Srbije, republike in pokrajine pa bodo poslale svoja stališča in gradivo. Hrvaška in Vojvodina bosta poslali svojo zasnovo druge faze, ker sta na tem področju najdlje. Že prihodnje šolsko leto bosta začeli izobraževati učence po novih programih, zato sta morali pihetiti bolj kot druge republike. DJORDJE DJURIĆ

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Ljubljana Vič-Rudnik

Vsebinska, ne denar

Med ljubljanskimi izobraževalnimi skupnostmi ima občinska izobraževalna skupnost Ljubljana Vič-Rudnik svojstven položaj. Od 13 osnovnih šol na njenem območju jih je pet samostojnih, osem pa osrednjih z 18 podružničnimi šolami. Za te je značilno, da imajo v oddelkih po 8 do 25 učencev, 291 učencev v 19 oddelkih pa ima kombiniran pouk.

Skupaj imajo vse osnovne šole v tej občini v 260 oddelkih okrog 7220 učencev in učenk.

Janez Rudolf, tajnik izobraževalne skupnosti, je povedal, da imajo šole na njihovem območju precej težav. Razmer ni težko ugotoviti. Teže jih bo rešiti, saj denar, ki ga daje združeno delo v ta namen, ne zadošča za vse potrebe.

Marija Stanič. Prva je učiteljica na osnovni šoli Bičevje, druga pa politologinja na sekretariatu za občno upravo.

Kako kolektivi osnovnih šol ocenjujejo delo vaše izobraževalne skupnosti, smo vprašali Anico Slobodnik.

— Ker smo imeli v Ljubljani prej le mestno izobraževalno skupnost, smo se v začetku znašli v težkem položaju. Ne le delegati, ampak tudi drugi prosvetni delavci na šolah. S pomočjo mestne izobraževalne skupnosti, pri kateri imamo še vedno nekatere skupne službe, smo se v enem letu vendarle postavili na noge. S tem je pričela izginevati tudi negotovost ljudi, ki nekaj časa niso vedeli, za kaj je kdo pristojen. Sedaj vedo, da moramo v občini sami reševati svoje

Barje. S tem spisek težav, ki bi jih morali takoj rešiti, še ni končan. Toda, kje dobiti najmanj pet milijonov dinarjev?

— V dvoletnem delu skupščine, je pripovedovala Marija Stanič — smo imeli osem skupnih sej obeh zborov ter po eno ločeno sejo.

Dejala bi, da prihaja v obravnavo na skupščino preveč gradiva, preveč raznolikih družbenih dogovorov ter samoupravnih sporazumov. Boleče je predvsem to, da za njihovo uresničitev, zaradi nedodelane navpične povezave med občinskimi, področnimi in republiškimi interesnimi skupnostmi, zgubimo veliko časa in moči. Menimo, da velja ocena republiških družbenopolitičnih organizacij tudi za nas.

Zavzemamo se, da bi bilo gradivo kratko in jasno. V izjemnih primerih opozorimo delegata, čemu naj predvsem posvetijo pozornost.

Za tri akcije bi lahko dejala, da so bile na naši skupščini izredno skrbno ocenjene in izvedene: obravnava stabilizacijskega programa, obravnava samoupravnega sporazuma o temeljnih plana in obravnava srednjeročnega programa.

Ne moremo pa biti zadovoljni s tem, da na skupščinah izobraževalne skupnosti premalo govorimo o vsebini dela na šolah. Ko je program sprejet — temelji pa na znanih zakonskih določilih — ne bi smelo biti vprašanje ali bo denar za njegovo uresničitev. Več pozornosti in skrbi bi morali posvetiti sadu, ki ga da vložen dinar!

Da ni tako, je deloma res krivo pomanjkanje časa in preobremenjenost posameznikov pa tudi slaba povezava med Zavodom SRS za šolstvo in izobraževalnimi skupnostmi. Na naših šolah niso zadovoljni z delom zavoda. Pravijo, da svetovalcev za nekatere predmete ne vidijo tudi po nekaj let. Šola tako dvakrat ne dobi, kar ji pripada. Prvič jo tare pomanjkanje denarja, drugič preslabotna svetovalna služba. In kaj potem lahko daje učencu?

Pri naši izobraževalni skupnosti bomo začeli spreminjati razmere že v tej mandatni dobi. Vemo, da bo to dolgotrajen proces. Vodilo našega dela mora torej postati vprašanje, kakšen sad da v šolo vložen dinar, ne pa: kje dobiti denar.

Ste v zboru uporabnikov vaše skupščine. Kako ocenjujete delo delegatov v tem zboru?

— Zadnje leto so se zbudili. Ob začetku niso vedeli, kaj bi.

Žal je v tem zboru premalo pravih uporabnikov. Preveč je šolnikov. Razumljivo je torej, da svobodna menjava dela ne more zaživeti. Zato bo prav omenjeno skupno zasedanje zborov občinskih

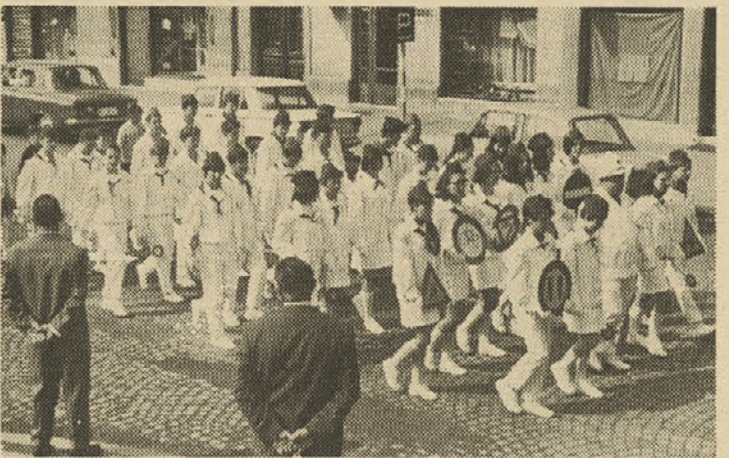
Ob nekaterih izjavah delegatov zbora izvajalcev zaposkajo tudi delegati zbora uporabnikov; večina med njimi je prosvetnih delavcev — Marija Stanič, predsednica skupščine OIS Ljubljana Vič-Rudnik. (Foto: Stane Jesenovec)

ske in naše skupščine prispevalo k temu, da ne bodo šolske problematike obravnavali ter o njej odločali le prosvetni delavci. Pričakujemo, da bo ta seja pripomogla k trdnjši povezavi med delegati posameznih skupščin v prihodnje.

V gradivu imate navedene predloge, ki naj bi pripomogli k izboljšanju vzgojnoizobraževalnega dela v osnovnih šolah vaše občine, seveda ob primernem izboljšanju materialnega položaja šol in standarda njenih delavcev.

— Ti predlogi opredeljujejo, kaj bo treba storiti za nadaljnje uresničevanje delegatskega sistema, za prehod šol na celodnevno delo, za izboljšanje kadrovske sestave zaposlenih delavcev, za ureditev materialnega položaja vzgojnoizobraževalnih zavodov, za uveljavitev svobodne menjave dela v skupnosti otroškega varstva in za uvajanje usmerjenega izobraževanja — je povzel tajnik izobraževalne skupnosti Janez Rudolf.

STANE JESENOVEC

Približuje se čas otroških in mladinskih manifestacij na temo »KAJ VEŠ O PROMETU«. Čas, ko je treba storiti vse, da seznanimo otroke in mladino s smotri prometne vzgoje in varnosti. Pomembno je, da obravnavamo programe prometnoizobraževalnih dejavnosti pravočasno glede na predpisane roke. Le tako bodo sklepe prireditve dosegle smoter: MANJ PROMETNIH NESREČ OTROK IN MLADINE.

Pionirji prometniki na svečani paradi po uspešnem tekmovanju »KAJ VEŠ O PROMETU«. (Besedilo in foto: Marjan Metljak)

Odprta za sodelovanje

Med osnovnimi šolami, ki imajo zelo pestro in razgibano dopolnilno šolsko dejavnost, je tudi šola v Radomljah. Raznovrstne svobodne dejavnosti so v programu pionirske in mladinske organizacije ter šolskih društev. Prilagojene so potrebam učencev, staršev in okolja, v katerem dela šola.

Osnovna šola Radomlje ima v 24 oddelkih 665 učencev in učenk. Doma so iz naselij Radomlje, Šrkjančev, Hudo, Rova, Zagorica, Jasen, Žice, Kolovec, Dolenje, Preserje, Homec in Nožice iz štirih krajevnih skupnosti.

— Dobro sodelujemo z domžalsko občinsko izobraževalno skupnostjo, je povedal ravnatelj Rajko Hafner. Lani smo lahko namenili za materialne izdatke 11 %, od 470 tisoč din, kolikor smo jih imeli na voljo za delo šole. Ni bilo težav, če je bilo treba kupiti tak ali drugačen pripomoček, knjigo itn. Sedaj imamo v šolski pionirski knjižnici nad šest tisoč knjig. Letos jim bomo dodali še 600 do 700 knjig v vrednosti 35 tisoč din. Potrebujemo bomo knjižničarja.

Lani so pričeli tudi na radomeljski osnovni šoli nagajevati mentorje posameznih krožkov in skupin za njihovo delo z učenci. To nagajevanje pa je še vedno precej simbolično. Učiteljem — mentorjem na tej osnovni šoli pomaga tudi veliko zunanjih sodelavcev. Brezplačno. Učen-

Prehod na celodnevno šolo jim preprečuje pomanjkanje prostorov. Potrebujemo bi štiri nove učilnice in jedilnico.

Iz pogovora z učenci in učenkami — člani različnih krožkov in skupin: Izidorjem Grošljem, Neli Lukman, Nevenko Kisilak, Joži Jerman, Igorjem Škerjanecem, Marto Pipan, Jano Hojnik in Mileno Blatnik smo lahko izluščili, da je radomeljska šola zasedena od sedmih zjutraj do devetih zvečer.

Pionirski odred RADO-MELJSKA ČETA si je v letošnjem programu zadal mnogo nalog. Pionirji so se obvezali, da bodo opravili spomladi najmanj tisoč ur prostovoljnega dela pri graditvi atletske steze, da bodo organizirali več zbiralnih akcij odpadnega papirja, se vključili v JPI »Narava-lepota-zdravje«, sodelovali v Veseli šoli, tekmovali za razne bralne značke itn.

Šolsko kulturno društvo (likovni krožek, folklor, pravljicni, literarno-dopisniški, dramski krožek, otroški pevski zbor, mladinski pevski zbor, plesni tečaj) združuje okrog tretjino učencev in učenk.

Mnoge je pritegnilo šolsko športno društvo, ki ima sekciji: planinska, košarkarska, gimnastična, rokometna, strelska, za odbojko, namizni tenis, nogomet in šah. Zelo delavni so tudi taborniki.

Člani nekaterih krožkov in sekcij ter ravnatelj osnovne šole Radomlje Rajko Hafner med pogovorom o svobodnih dejavnostih na njihovi šoli (Foto: Stane Jesenovec)

cem in učiteljem so pri njihovem delu v veliko pomoč krajevne skupnosti Preserje, Radomlje, Homec-Nožice in Rova. Krajevna skupnost Preserje in Jože Česnik se še posebno zavzemata, da bi bilo sodelovanje čim boljše. Da je to res, pove podatek, da ta krajevna skupnost plačala prevoz za 130 učencev, da so petkrat obiskali dvorano Tivoli v Ljubljani in se učili drsati. Ko je šola asfaltirala 30 x 60 m veliko igrišče, je vsaka krajevna skupnost prispevala po 15 tisoč din. Še precej akcij bi lahko navedli, pri katerih se je pokazalo sodelovanje šole in krajevnih skupnosti.

CELODNEVNI ŠOLI NAPROTI

— Ob uvajanju celodnevne šole smo tudi na naši šoli začeli razmišljati, kako bi v danih razmerah omogočili to obliko vzgojnoizobraževalnega dela. Pomembna sestavina celodnevne šole je, da za vodje raznih interesnih dejavnosti privabimo zunanje sodelavce različnih poklicev. Te so sestavni del vzgojnoizobraževalnega procesa ne samo v celodnevni šoli, ampak tudi v poldnevni šoli, je povedal ravnatelj šole, Rajko Hafner.

Učenci, s katerimi smo se pogovarjali, so nam zatrdili, da je nad 90 % učencev vključenih v razne dejavnosti. Poleg množičnosti pa bo treba doseči tudi nadaljnjo kakovostno rast posameznih sekcij in krožkov, saj samo z rednim delom in treningom lahko dosežejo uspehe. S. J.

Pripravljamo se na ustanovitev aktiva komunistov; Janez Rudolf, tajnik OIS Ljubljana Vič-Rudnik

O položaju osnovnih šol v tej ljubljanski občini bodo 22. februarja razpravljali na skupnem zasedanju zbori občinske skupščine ter skupščine izobraževalne skupnosti. Izobraževalna skupnost je v ta namen pripravila gradivo »Samoupravna organiziranost, prikaz stanja, programski cilji in nekateri problemi vzgoje in izobraževanja v občini Ljubljana Vič-Rudnik«. Gradivo je v tako imenovani Delegatski prilogi izšlo tudi v občinskem glasilu Naša komuna. S tem je bilo omogočeno, da se je z njim seznanilo kar 30 tisoč družin, ki dobivajo to glasilo.

V pogovoru o včeraj, danes, jutri občinske izobraževalne skupnosti Ljubljana Vič-Rudnik sta sodelovali tudi predsednica izvršnega odbora Anica Slobodnik in predsednica skupščine

težave pa tudi nagajevati uspehe.

Kaj vam predlagajo šole?

— Lahko ocenim, da naši delavci na zborih delovnih ljudi trezno in preudarno sprejemajo sklepe ter jih posredujejo naši izobraževalni skupnosti. Te upoštevamo tudi v programu. Vendar ne moremo vedno določiti, kdaj bo kak predlog uresničen.

Menim, da sva s predsednico skupščine vzpostavili primeren stik s šolami, in to tedaj, ko sva obiskali vseh 13 osnovnih šol in 18 podružnic. Kolikor je bilo v naših močeh, smo skušali takoj rešiti najbolj nujne primere. Tako smo opravili nekatera obnovitvena dela ter uredili centralno kurjavo na osnovnih ali podružničnih šolah Jezero, Želimlje, Preserje, Rudnik in

V Soboti združeni

Delavci prve, druge in tretje osemletke ter posebne osnovne šole v Murški Soboti, so se na referendumu o združevanju šol odločili »za«. Na teh zavodih tudi že pripravljajo vse potrebno za konstituiranje enovite delovne organizacije — osnovnošolskega vzgojnoizobraževalnega zavoda (OVIZ). Posamezne šole se bodo po koncu letšnjega marca, ko naj bi pričela veljati ta organizacijska sprememba, še vedno

imenovale »poslovne enote«, ostale pa bodo organizacijsko-pedagoške celote, predvsem pri opravljanju vzgojnoizobraževalnega dela in drobnih gospodarskih opravil. V OVIZ bodo lahko marsikatero vprašanje bolje in enotno reševali. Temeljni namen združitve je poenotenje dela in bolj kakovosten vzgojnoizobraževalni proces.

S. J.

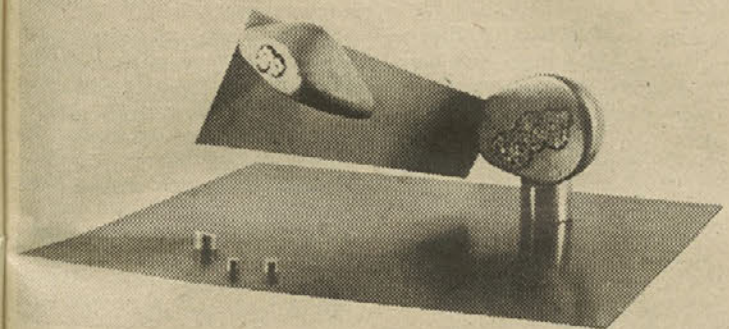
tem bolje bomo delali

Kultura

Kakovost raznoliko ubranega Junija

Pogovarjali smo se le s tremi člani skupine Junij, Stanetom Jagodičem, Enverjem Kaljanecem in Boštjanom Putrihom. Njihova likovna hotenja in spoznanja so kljub izrazni raznolikosti zelo povezana in enotna. Skupina Junij je nastala leta 1970. Sprva jo je povezovala želja po skupnem nastopu in iskanju v likovni govorici, po skupnem razglabljanju na področju današnje umetnosti in še posebno znotraj raznolike ubrane skupine Junij. Kajpak se je skupina Junij odrekla »rojstni naključnosti« in se usmerila v iskanje likovne kakovosti, novih možnosti in težnje po izvirnem. Njeni člani znajo spoštovati ustvarjalna hotenja drugih. Edino merilo — ali vsaj prevladujoče je: napor za doseg kakovosti. Skupina Junij se je od ustanovitve pa do danes nekoliko spremenila, nekaj članov je odstopilo iz različnih vzrokov, precej pa je novih. Če vemo, da so celjani leta 1970 deset razstav, imeli od leta 1970 deset razstav, potem lahko trdimo, da je skupina Junij zelo usmerjena in opozarja na kakovost raznolike ubrane skupine Junij.

Stane Jagodič je dejal: »Skupina Junij je nastala zgolj iz potrebe po skupnem umetniškem delovanju. Skupna je širše pojmovana ekspresivnost, težnja h konstruktivni likovni gradnji. Prva priložnost za predstavitev se je ponudila v Celju leta 1971 v Muzeju revolucije, kjer je Junij nastopil skupaj s književniki — sodelavci Obrazov. Skupina Junij deluje brez managerskih komercialnih ambicij. Vodilo je: umetniški nagibi in žlahtno tekmovanje v kulturnem delovanju in likovnem medsebojnem dopolnjevanju. Gre za ustvarjalni dialog med umetniki z različnih koncev sveta ne glede na starost, narodnost. Pomembni so le sveži pogledi na likovno umetnost. Skupna je strogost pri celotnem delu in izpovednosti, ki ne pozna površnosti in ne priznava nihilizma, temveč angažiranost v širšem pomenu. Skupina Junij želi tudi manifestirati prijateljstvo

Boštjan Putrih, Metamorfoza v II, aluminij 1976

pina Junij v resnici pričujoča v likovnem dogajanju, po svojem mednarodnem sestavu pa pomeni to precej več kot, denimo, skupen prijateljski nastop. Želja po skupnem nastopu je odsev kolektivnega razstavnega hotenja, možnosti skupne uveljavitve in medsebojne preskušnje likovne doseženosti. Treba je tudi priznati, da je skupina Junij ena redkih, ki je vztrajala povezana sedem let. Še več; število njenih članov se je pomnožilo. Prvim članom — Stanetu Jagodiču, Enverju Kaljancu, Haraldju Draušbaherju in Viktorju Gorkoviču so se pridružili še: Boštjan Putrih, Peter Vernik, Japonec Kazuo Kitajima, Čeh Vlasta Záborský, Američan Alar Sundberg (v skupini so sodelovali tudi Jure Cihlar, Božidar Grabnar in Mile Jevtič). Kaže, da se bo ta mednarodna in domača sestava še pomnožila — to pa pomeni, da gre za določeno

med narodi, spontano sodelovanje, svobodno ustvarjanje, kar je logično in v skladu z našo napredno politiko. Največji odmev je imela razstava leta 1972 v ljubljanski Mestni galeriji. Skupina si sama pomaga, njeni člani prispevajo denar za mnoge razstavne stroške. V celovski galeriji Hildebrant so razstavljali Junijci v »naelektrenem« ozračju pred preštevanjem Korošcev, vendar je imela lep odmev v tisku, po televiziji in radiu. Kritiki so videli v njihovih delih odprtost likovnega izraza, satiro, priznali so jim veliko znanja in angažiranost. Stane Jagodič meni, da je težko na kratko odgovoriti na vprašanje, kaj je posameznikom v skupini Junij skupno in kaj različno. »Sprva je mogoče govoriti o novem ekspresionizmu, o psihološkem momentu. Iz tega pa vodi likovna govorica v likovno akci-

Matej Sternen — Študija akta v Ažbetovi šoli — olje

jo, ki ni odvisna od neposrednega okolja. Iz figure, predmeta in krajine želi poustvariti novo figuro, krajino, konstrukcijo, kompozicijo. Gre za projekcijo različnih možnih oblik, različnega materiala, delo pa mora biti ustvarjalno, ne improvizatorsko, povezanost tehnike in tehnologije rabi umetniku kot postopek in je odsev sodobnega sveta. Kaj je pripomoglo k nastanku skupine Junij — smo vprašali še Boštjana Putriha. Takole nam je pojasnil: »Posameznik, ki vstopa v krog umetnosti, ima malo možnosti za razstavljanje. Skupen nastop deluje oplajajoče. Za skupino Junij je povezujoč občutek časa, novih možnosti v izrazu in s tehnološkimi dosežki. Navznoter pa je skupina Junij različna. Vsi se vedno gradimo, se umetniško brusimo. Zavestno je spreminjanje izrazno-slogovnih možnosti kot nasprotje ustaljenosti. Organizacijsko si moramo sami pomagati in največkrat nositi tudi gmotno breme. S skupnimi naporji se skupina predstavlja javnosti in želi občinstvo navajati »gledati«. Ljudje, ki so navajeni sprejemati ustaljene oblike likovne umetnosti in so sprejemljivi za drugačno, bodo sprejeli tudi nekaj novega. Taka dela bodo morali znova in znova gledati in se ob njih zamisliti; potem bodo drugače dojemali umetnost, ki se na novo poraja. Enver Kaljanec je povedal o skupini Junij in njenih hotenjih tole: »Skupina Junij je nastala

tako, da so se zbrali ljudje, ki so jim temeljna hotenja v likovni umetnosti skupna. Vsakdo od njih sam raziskuje likovno možnost izraza, o tem se pogovarjajo — kritično vrednotijo. Menim, da lokalne umetnosti ni, je le prava mednarodna umetnost. Sredstva množičnega obveščanja so odprla neslutene možnosti; razdalje med celinami in ljudmi so se zmanjšale, vse, kar nastaja kot kakovostno novo, postaja hkrati univerzalno v umetnosti. Vemo, da Pariz ni več tisto mednarodno središče likovne umetnosti, kakršno je bil nekoč. Takih središč je dandanes veliko; to potrjuje veljavo misli o naravi sedanje umetnosti kot univerzalne. Vprašanje pa je, zakaj ne bi bil umetniški center na primer tudi v Ljubljani, kjer bi ob mednarodni udeležbi v skupini Junij in ob podpori družbe lahko nastal. Možnost povezovanja, kakršno pozna skupina Junij in možnost za razraščanje v nek center je povsod, kjerkoli si ustvarjalen. Od družbe — njene podpore pa je odvisno, koliko pripomore k razvijanju umetnosti in umetniške manifestacije. Ko je pogovor nanesel na lépo v likovni umetnosti, je Enver Kaljanec poudaril: »Pojem lepega se je nenehno spreminjal. Naučeno lépo je treba s pogumom porušiti, da bi izvirno začel po svoje. Umetnost je kot ljubezen, kot duševna hrana, osebno zadovoljstvo.« I. G.

Odkrivanje Sternena

S Sterneno retrospektivno razstavo v Moderni galeriji je predstavljen še zadnji izmed četverice slovenskih impresionistov. Poudariti je treba, da gre za izjemno doživetje, saj razstavljeni opus bistveno dopolnjuje naše dosedanje vedenje o Sternenovi paleti in ne nazadnje, o celotni razsežnosti slovenskih impresionistov. Mateja Sternena smo prepogosto poznali in vrednotili predvsem po tem, kar nam je v izboru nudila ena ali druga osrednja galerija. Nehote pa so bile prav pri Sternenu bolj zabrisane tiste realne razsežnosti njegovega slikarstva, ki smo jih šele sedaj dodobra spoznali z retrospektive. Čeprav, žal, razstava ni mogla prikazati nekaj značilnih slik (ker se lastniki niso odzvali), pa zaokroženi opus bistveno dopolnjuje podoba Sternenove razvojne poti, njegovo estetsko naziranje in prakso, skratka vse tisto, kar opredeljuje njegovo slikarstvo. Izmed vsega znanega ali manj znanega preseneti gledalca zlasti dvoje: izmed četverice je Sternen zgodaj in trajno gojil portret, razvojni lok sega od začetnega iskanja v

realistični popredmetenosti pa do psihološko in koloristično poudarjenih slik in avtoportretov. In drugo: množina aktov od začetkov do poznih let ustvarjanja razodeva eno osrednjih preokupacij slikarja. Čeprav gre verjetno za odziv svetovljanskega vpliva secesijskega erotizma, pa pri Sternenu težko govorimo o tovrstni povezanosti. Prej bi lahko govorili o pobudnem impulzu, ki ga je slikar v razvojnem razponu podal v lastni slogovni barvitosti in ne nazadnje zoper malomeščansko zapetost in purizem. Tudi pri eksterierih — Sternenu je pri nekaterih le veljal za slikarja interierjev — nam je razstava pripravila to in ono presenečenje. Marsikomu Sterneno krajinarstvo doslej ni bilo dostopno v tolikšni širini in tako razvejani tematiki. Spričo takih in drugačnih zapažanj se nam razodeva Sterneno slikarstvo kot bistveno drugačno izhodiščno spoznanje za strjeno, monografsko predstavo, kot pa smo je doslej vajeni. Prav Sterneno retrospektiva je morda s tega vidika najbolj zanimiva. Študijsko urejen katalog daje vse bistvene podatke s preglednim, zgoščenim uvodom Jureta Mikuža, reprodukcije so premišljeno odbrane, pogrešamo pa več risb. I. G.

Film

Dersu Uzala

Dersu Uzala je Mongol in glavni junak filma Akira Kurosawe. V tajgi, kjer živi, se Dersu sreča z ruskimi vojaki in njihovim kapetanom, ki kartirajo še nepreiskana območja. V kratkem poletju postane njihov vodnik. Ko se ekspedicija ponovno vrne na to območje, se spet srečajo. Dersuja in kapetana veže prijateljstvo. Zaradi slabovidnosti se po končani nalogi ekspedicije Dersu preseli iz gozda v kapetanov dom v mestu. Tu zanj ni obstanka. Ko se vrača v svobodo gozda, se Dersujeva pot konča. Če se vprašamo, kakšna je zgodba, lahko rečemo, da se v dveh urah in 25 minutah (toliko časa namreč traja film) nič ne zgodi. Kamera sledi ekspediciji. Toda preprostost vara. Avtor, Japonec, podaja svoje estetske in spoznavne vrednote s portretom Mongola, ki govori rusko. To srečanje vzhoda in zahoda ni naključno, ni samo ena od možnih različic življenja, postavljenega v okvire budistične miselnosti vzhoda; je sporočanje in dotik. Dogajanje poteka ob prelomu stoletja.

Ali znamo brati vsebino in obliko, kakršno nam ponuja vzhodnjak Kurosawa. Sporočilna moč filma je odvisna od gledalčeve sposobnosti, kako zna gledati in sprejeti film. Kapetan sprašuje. Dersu odgovarja in pojasnjuje. Z malo besed, ki nadomeščajo vse neizrečeno in neizrekljivo, pove veliko. Fotografija filmske slike nadgrajuje iluzijo, ki briše razliko med notranjim in zunanjim, med tistim, ki doživlja, in tem, kar doživlja. Dersu razmišlja o naravi, staplja se s kozmičnim življenjem, potuje vzdolž in poprek tajge. Tako bi potoval toliko časa, dokler mu ne bi padla palica iz utrujene roke. Njegova samota ni nekaj nelagodnega, težkega, žalostnega, ni nekaj, pred čimer se ne da pobegniti, tudi ni resignacija. Je preprosto sprejemanje tega, kar je. Doživlja negotovost življenja in preživlja nevarnosti in napore, ki mu jih to življenje nalaga, toda brez avanturističnega duha in poze heroja. Ko je bil Dersu sam s svojo samoto, mu ni bil nihče potreben. Ta, ki nič nima, tudi nič ne potrebuje, saj je vse njegovo.

META ŠUBIC

Gledališče

Ljudožerci

(Mrtvaški ples)

Zgodba, ogrodtje dogajanja te drame, ki zdrkne v grotesko, je preprosto: ob koncu druge svetovne vojne se zateče v cerkev Svetega križa družina mesarja Pajota s tremi hčerkami in njegov kuhar, morilski pomagač Falac. Tu je sveti služabnik — prior, sem hodi revna predmestna družina po miloščino, hrano, v to svetišče vdreta tudi dva okupatorska soldata (Nemec in Italijan — strumni in hudi major in gladki in sladki tenente). Travma biološke samoohranitve dobiva grozljive, sarkastične, me-sojedske oblike. Pesnik nas skozi več prizorov popelje do najnižjih plasti človeške nagonске plati, ko je usodni imperativ »požri ali pa boš požrt« pričujoč na kateremkoli izmed šestih kontinentov. Zgodovinska kontinuiteta kanibalstva ne sega samo z Novih Hebridov k nam, ne sega samo iz dramatike starih Grkov, ranega Shakespeara. Tisoče oblik ljudožerstva se pojavlja tudi v vsakem totalitarnem sistemu, v vsaki obliki prisile, že odkar je ustanovljen pojem polisa, države, vojske, že odkar so poskušali križarji pokristjaniti svet, humanisti, enciklopedisti človečiti, vojskovodje in fašisti pa spet mračiti, razkosavati. Pajot je mesar in ubija ljudi okrog sebe. Z mirnim animalnim cinizmom jih razkosava, da ohrani sebe, tiste iz bližine, ki jih še ni snedel in troši, troši, troši — potrošnik — svoje bližnje. Morda je hotel avtor udejaniti neke dogme, ki pretresajo današnji vojskujoči se svet, beseda je meso postala v hramu božjem in skrunitev je dvojna: ruši se celoten sistem vrednot, ki se jih (tisočletja njihov suženj) ni sence in poljunakov v drami še vedno oklepa. V prvem dejanju, ki obsega Prvi dan in Drugi dan, se razkriva Pajot kot vzoren vezni člen družine, elemente igre, ki prerašča v tretjem dejanju v igro izničnega, dehumaniziranega sveta, nakaže tu s kartami. Najbolj čedna hčerka Majdalénka (Milena Župančičeva) mu privablja žrtve, ki jih nato Pajot in Falac pomorita.

Vsa dejanja peljejo v totalitarizem od apokaliptičnih pošasti sta dve nenehno v človeku: smrt, ki kroži po odru polnaga, v stezniku in daje vsemu dogajanje črn ton, alfo in omego; in vojna — klanje; Ljudje iščejo večna pomagala, kot so ljubezen, dobrota, človeškost, ki jih izniči-čijo temne sile. »Kjer ima bog cerkev, ima hudič kapelco«. Ujetost v dogajanje, usodnost je zavezujoča in ne dopušča nobenih nežnej časa: »Ti ne moreš nič več stran!« Tenka pesniška nitka, ki prepleta dostikrat vulgaren, slangovski, vsakdanji jezik: »Kuhar, vzemi poper, sol! Fanta bova faširala.« — odkriva Strnišo v višjih plasteh, ki pa jih je že zasula grozljiva prilika dogajanja — klanja. Krvnik drsi v samoto, svet okoli sebe je iztrebil in reče: »Na svetu je postalo tiho.«

Poleg slavnostnega staroveškega nadiha najdemo v Strniševem jeziku tudi tragične elemente ljudske pesmi: Teče teče rdeča kri (da bi gnala mlinske kamne tri). Usodnost, nemočnost, vdanost preblisnejo tudi redke filozofske reminiscence o snovi in duhu. Ljubezen se razkriva kot najbolj zvit oblika ljudožerstva: »Fant pravi dekleto — požrl bi te!« Humanizem in renesansa na kolenih pred večnim mrakom v človeški krvi. In strah: »Strah me je. Ljudi koljejo, ljudi.« Med vsemi oblikami ljudožerstva je izbral avtor fizično, najlažje predstavljivo. Bolj malo je povedanega o ljudožerstvu, ki so mu izpostavljeni veliki spreminjevalci sveta, nosilci novih ideologij, vrednot in sistemov v družbi, znanosti, kulturi.

Groza, gnus, srh, odpor in hkrati spoznanje, da je igra TA SVET, svet filmskega, TV, X-100, južnoafriškega nasilja, so občutki, ki nam tokrat ne dopuščajo, ob statični sceni, slediti moči in razponu posameznih igralcev. Dvojica Pajot (Zlatko Sugman) in Falac (Polde Bibič) sta podala bleščeči, prepričljivi vlogi, Francšek Drogenik v vlogi tenenteja pa je ustvaril ustrezen ozadje za furso vsega vojaškega, kar peha v moritev.

Drama spada med Strniševa dela, ki niso njegov vrh, saj po jezikovni, miselni, dramski zgradbi ne presega monumentalnega Samoroga.

IVAN CIMERMAN

Lado Pengov, Figura z znakom, 1976, olje

Horst Antes, Črno-bela figura, 1967, Umetniška zbirka Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf

PO SVETU

LR Poljska

IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE UČITELJEV

Ni vseeno, kdo je učitelj

Napredek na področju vzgoje in izobraževanja označujejo na Poljskem kot eno največjih pridobitev zadnjih tridesetih let, trdijo pa, da bodo spremembe v prihodnjih dvajsetih letih še neprimerno večje in zahtevnejše. Prvi pomemben korak na poti k reformi vzgoje in izobraževanja je bil leta 1971 objavljeni poziv političnega biroja CK PURP in Komiteja strokovnjakov za izdelavo elaborata o vzgoji in izobraževanju v LR Poljski. Nadaljnji pomembni dokumenti so bili: resolucija CK PURP leta 1971, v kateri je zapisano, da si bodo vsi državljani pridobili srednješolsko izobrazbo, programske teze CK PURP in resolucija poljske skupščine, v kateri so izoblikovani smotri socialistične vzgoje in izobraževanja.

Resolucija predvideva, naj bi se predšolska vzgoja na strukturalno-organizacijskem področju razširila tako, da bi bili deležni vsi otroci, vsa mladina pa naj bi končala desetletno srednjo šolo. Na temelju desetletne splošne izobraževalne šole bosta organizirana sistem strokovnega izobraževanja pa tudi visokošolski študij. Reforma šolskega sistema naj bi se začela v šolskem letu 1978/79. Tedaj bodo uvedli nove učne načrte od 1. do 3. razreda, v prihodnjih letih pa tudi v naslednje razrede.

Predvidena reforma zahteva tudi nenehen priliv novih visokokvalificiranih prosvetnih delavcev in precej večje znanje sedanjih učiteljev in vzgojiteljev. Glede na to so že februarja leta 1973 na Poljskem sklenili, da bodo temeljito reformirali sistem izobraževanja in izpopolnjevanja učiteljev na področjih vzgoje in izobraževanja, znanosti, višjega šolstva in tehnike.

Tedaj je bil tudi sprejet sklep o izobraževanju učiteljev na višji ravni. Izoblikovati želijo profil takega učitelja, ki bi bil pedagog s temeljitim strokovnim znanjem, imeti mora velike didaktične in vzgojne sposobnosti, biti široko razgledan, socialistično usmerjen in družbenopolitično aktiven.

Ustvarili so sistem akademškega izobraževanja učiteljev na višji ravni, hkrati pa zagotovili

je enopredmeten in traja štiri leta. Vsi učitelji bodo dobili enako stopnjo izobrazbe in enako kvalifikacijo; tako bodo imeli pravico poučevati v enotni srednji šoli.

Učitelji vseh predmetov se bodo šolali na univerzah, visokih pedagoških šolah, visokih umetniških šolah, visokih šolah za telesno vzgojo, ekonomskih šolah in agronomskih akademijah. Na šolah pedagoške smeri se

skuje možnosti za študij in vsebino izobraževanja.

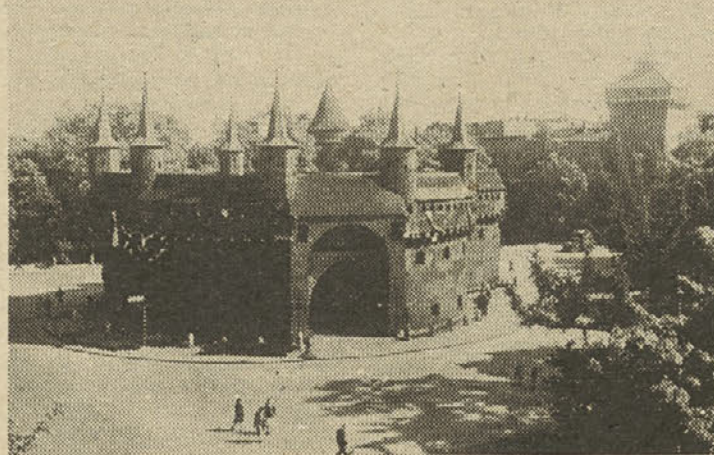
KVALIFIKACIJA ZA JUTRI

Predvidena reforma sistema ljudskega izobraževanja, nujnost načrtnega izpopolnjevanja sprotne dela šol in nenehno izboljševanje njihove učinkovitosti zahteva tudi precej več znanja in spretnosti učiteljev, ki so že zaposleni. Njihove kvalifikacije je treba prilagoditi ne samo zahtevam sodobne šole, temveč predvsem nalogam šole jutrišnjega dne. Po podatkih ministrstva za prosveto in vzgojo bo akcija za izredno izobraževanje učiteljev na visokošolski ravni (tako imenovani magistrski študij) zajela približno 160.000 oseb. Predvideno je, da si bodo vsi ti učitelji v prihodnjih osmih ali desetih letih pridobili popolno

učitelje. Menijo, da bo pravilno učiteljevo individualno delo, povezano z ustaljenimi oblikami dela — s predavanji, seminarji, vajami in delom v laboratorijih — dalo zaželene rezultate.

VELIKA POMOČ TISTIM, KI ŠTUDIRAJO

Zveza poljskih učiteljev, prosvetne oblasti in visoke šole si zelo prizadevajo, da bi imeli učitelji ustrezne možnosti za študij. Pri tem je posebno pomembna dobro organizirana mreža posvetovalnih središč, ki so povezana z visokimi šolami in knjižnic za učitelje. Tudi vsebina strokovnih časnikov in revij je izbrana tako, da pomaga učiteljem pri njihovem dopolnilnem študiju in izpopolnjevanju. Najpomembnejše pa je, da imajo

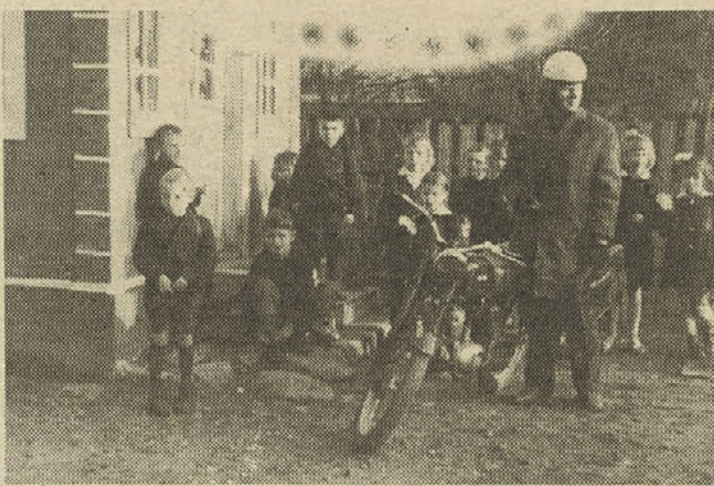
Krakov

visokošolsko izobrazbo. Ze sedaj študira približno 70.000 učiteljev.

Nadaljnji izredni študij je obvezen za vse učitelje, ki so končali učiteljske (licej) ali pa dveletno višjo pedagoško šolo. Obstajajo omejitve samo glede na starost: študij je obvezen za ženske do 35. in za moške do 40. leta starosti. Vsako leto pošljejo na ta študij brez sprejemnega izpita od 15.000 do 20.000 učiteljev. To dopolnilno šolanje poteka na visokih šolah in ima tako kot redni študij enotno programsko in organizacijsko sestavo. Študij traja štiri leta. Ob koncu prejmejo slušatelji tako imenovano magistrsko diplomu.

tisti, ki študirajo, zagotovljene ustrezne socialne pogoje, posebno prenočišča in menze ob izpitnih rokih ali pa tedaj, kadar ti študenti ob delu pripotujejo iz raznih krajev na predavanja ali konzultacije (ponavadi ob sobotah in nedeljah).

Organizacijska središča Zveze poljskih učiteljev posebej pomagajo pri organizaciji izrednega študija: organizirajo pripravljalne tečaje za študij, poskrbijo za prostor v internatih in hotelih pa tudi drugače pomagajo učiteljem, ki študirajo. Na visoki šoli in tam, kjer ti učitelji delajo, poskrbijo za to, da niso okrnjene njihove zakonite pravice.

Osnovnošolski učitelj na podeželju — vas Czerniewici v regiji Kurpija (Foto: N. Maurer)

Razumljivo je, da zahteva tak dopolnilni študij učiteljev na visokošolski ravni veliko organizacijsko — didaktičnega napora. Pri uresničevanju teh nalog so morale sodelovati vse visoke šole in zagotoviti ustrezne možnosti za izredni in večerni študij.

Tako je organiziran sistem študija, pri katerem naj bi si učitelji povečali izobrazbo in pridobili višjo kvalifikacijo. Glavna oblika tega načina izobraževanja sta samoizobraževanje in izpopolnjevanje. To pomeni, da je treba tem učiteljem priskrbeti posebne programe, priročnike, vodnike, znanstveno literaturo in študijsko gradivo, treba pa jim je tudi pomagati z načrtnimi predavanji po radiu in televiziji — z radiotelevizijsko univerzo za

OLAJŠAVE

Učitelji, ki študirajo, imajo veliko olajšav, dobijo pa tudi materialno pomoč. Na voljo sta jim brezplačno prenočišče in hrana, redno prejema program, priročnike in skripte. Leta 1974 je začel veljati novi pravilnik za učitelje, ki študirajo. Po tem pravilniku so zaposleni učitelji oproščeni različnih formalnosti, omogočen jim je študij po individualnih programih. Tako si lahko sposobni in ambiciozni skrajšajo rok študija. Za zelo dober uspeh v posameznih letih dobijo tudi denarne nagrade.

Povejmo še to, da k uspehom veliko pripomore izredna prizadevnost učiteljev, ki vidijo v tovrstnem študiju veliko možnost za zvišanje svoje kvalifikacije in za to, da si pridobijo po-

Spomenik neznani junaku v Varšavi (Foto: N. Maurer)

polno visokošolsko izobrazbo.

Z izobraževanjem kandidatov za poklic in dopolnilnim šolanjem zaposlenih je povezano tudi vprašanje strokovnega izpopolnjevanja učiteljev. Jasno je, da moramo danes te probleme obravnavati celostno. Učiteljem je treba zagotoviti ne samo visokošolsko izobrazbo, temveč tudi organizirati sistem nenehnega strokovnega in pedagoškega izpopolnjevanja. To mora biti prilagojeno spreminjenim potrebam pri izobraževanju mladine in naglim spremembam, ki jih prinaša znanstveno-tehnična revolucija.

Pri strokovnem izpopolnjevanju posvečajo posebno pozornost diferenciaciji oblik in njihovega prilagajanja posameznim poklicnim kategorijam in učiteljskim sredinam, ki še vedno niso intelektualno dovolj izenačene. Temelj tega izpopolnjevanja in tudi dopolnilnega šolanja je samostojno delo — samoizobraževanje, podkrepljeno z institucionalnimi oblikami, katerih namen je organizacija, preverjanje in ocenjevanje tega procesa.

Po listini učiteljevih pravic in obveznosti, ki jo je sprejela poljska skupščina leta 1972, je strokovno izpopolnjevanje obvezno. Odločbo o učiteljevem sodelovanju pri določeni obliki izpopolnjevanja (podiplomski študij, tečaj) izda vodstvo šole v soglasju z načrtom tako imenovane »dolgega vala«, ki je izdelan za vsako okrožje. Učitelj mora sodelovati v organiziranem študiju na visoki šoli najmanj enkrat v desetih letih. Izpopolnjevanje v tečajih je še pogostejše, organizirajo pa ga Inštitut za izobraževanje učiteljev in njegove podružnice.

Zelo pomembno je tudi

splošno idejno-pedagoško izpopolnjevanje. Vsebuje elemente teorije vzgoje, marksistične filozofije, etike, sociologije, političnih odnosov in ekonomije. Njegov neposredno povezano s šolskim učnim predmetom, pomembno pa vpliva na oblikovanje učiteljevih stališč v didaktičnem procesu. Vpliva tudi na poglobljanje njegovih idejno-vzgojnih nalog in na pojmovanje vloge in mesta posameznih predmetov v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu.

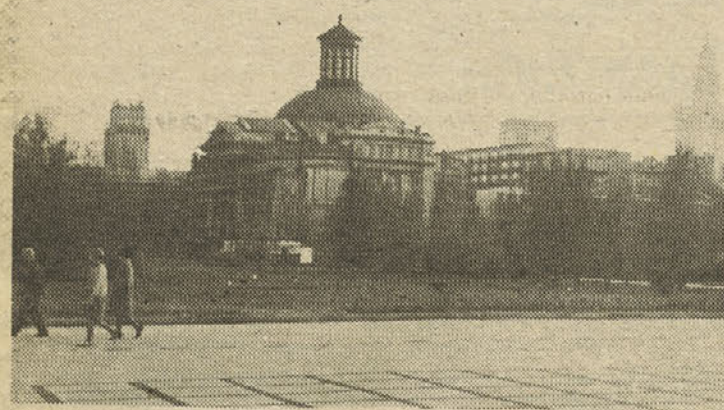
Za izpopolnjevanje učiteljev je organizirala Zveza poljskih učiteljev tudi druge akcije. Ena od teh je enoletni študij pedagoških ved, pri katerem učitelji — predvsem funkcionarji zveze na dvodnevnih srečanjih (enkrat mesečno) poglobljajo in aktualizirajo svoje pedagoško in družbeno znanje.

K razvoju individualnega dela pri samoizobraževanju pripomorejo tudi zvezni počitniški tečaj, sestanki pedagoških svetov v šolah, pedagoške raziskave, spodbujanje k novatorstvu in napredku, pedagoška tekmovanja, razstave dosežkov učiteljev in srečanja z znanimi znanstveniki in ustvarjalci. K temu spadajo še: široka kulturno-prosvetna dejavnost učiteljskih klubov, zelo bogato amatersko umetniško gibanje in učiteljski turizem — domač in zamejski: vse to ima prav gotovo veliko izobraževalno in vzgojno vrednost.

K individualnemu samoizobraževanju spodbuja učitelje tudi šest pedagoških časopisov, ki jih izdaja Zveza poljskih učiteljev.

Po poročilu mag.

STANISLAVA GZESNJAKA

Varšava (Foto: N. Maurer)

možnosti za njihovo nadaljnje nenehno strokovno izpopolnjevanje in napredovanje. V študijskih programih je predvidena široka pedagoška, psihološka in sociološka priprava.

Inštitut za izobraževanje učiteljev pripravlja tudi model za izobraževanje učitelja moderne socialistične šole. Kakšne morajo biti njegove osebnostne lastnosti, kolikšen obseg njegovega znanja, kakšne metode dela, praktične in organizacijske sposobnosti, kako naj organizira sodelovanje šole z družino in s sistemom zunajšolske prosvete? Odgovori na ta vprašanja bodo temelj za naslednjo fazo v reformi izobraževanja učiteljev. To bo reforma vsebine in metod njihovega izobraževanja.

Znanstvena obdelava tega modela bo zelo pomembna za opredelitev poklicne uspešnosti kandidatov za učiteljski poklic in za usmerjanje mladine vanj, pripomogla bo tudi k izdelavi meril za izbor kandidatov v kadrovske šole in pomagala pri pripravi za izobraževanje in izpopolnjevanje učiteljev, ki so že zaposleni. Tako bo mogoče ustvariti najustreznejše možnosti za intelektualni razvoj posameznikov, ki so izredno sposobni in ustvarjalni ter pravočasno odkriti in odpraviti pomanjkljivosti v znanju in delu.

V TREH LETIH 80.000 NOVIH UČITELJEV

Do leta 1990 bodo na Poljskem izšolali približno 200.000 novih učiteljev — 80.000 že kar v prihodnjih treh letih. Kandidati za učiteljski poklic bodo dobili popolno visoko izobrazbo. Študij

Izmenjava

Zveza sindikatov Jugoslavije in madžarska zveza sindikatov (SZOT) sta se lani dogovorili, da bosta poskrbeli za izmenjavo knjižnic. To knjižnice, ki so jih podarili madžarski sindikati, so bile izročene delovnim organizacijam SAP Vojvodine in SR Hrvatske, tri knjižnice, ki jih bodo prispevali republiški sveti sindikatov SR Hrvatske, SAP Vojvodine in SR Slovenije, pa so pred koncem lanskega leta svečano izročili madžarskim sindikatom na posebni slovesnosti v našem veleposlaništvu v Budimpešti.

Na predlog slovenskih sindikatov, ki ga je podprlo veleposlaništvo SFRJ v Budimpešti in so ga madžarski sindikati sprejeli, bo knjižnica, ki jo poklanja republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v vrednosti 8.000,00 dinarjev, izročena šoli v Zgornjem Seniku pri St. Gotthardu v Železni županiji, kjer živi večje število Slovencev. Izbor slovenskih knjig je prirejen predvsem za otroke in mladino.

A.Š.

RADIO IN ŠOLA

Nenavadni pogovori

16. in 17. februarja na I. in II. programu

V oddaji Nenavadni pogovori bo obravnavala odnose med vrstniki.

Otrokovi odnosi do vrstnikov in položaj v skupini so izredno pomembni za otrokovo počutje, njegovo predstavo o sebi, socialni razvoj in kakovost medosebnih odnosov v odrasli dobi. Zanimivo pa je, da posvečajo odrasli temu področju otrokovega življenja razmeroma malo pozornosti. V ospredju pozornosti odraslih je predvsem to, ali je otrok uspešen v šoli in ali je njegovo vedenje skladno z zahtevami ali pričakovanji staršev, vzgojiteljev, učiteljev. Marsikdaj, ko sprašujemo starše, kako se otrok vede med vrstniki, kakšna je njegova vloga, kakšni so njegovi odnosi, smo začudeni, kako malo starši o tem vedo in kako malo se jim zdi to pomembno.

Eden od razlogov, da otrok ne govori s starši o svojih odnosih z vrstniki, je ta, da se starši za te stvari zelo malo zanimajo. Tako ostajajo otrokovi odnosi z vrstniki zgolj otrokova zadeva, za razliko npr. od njegovega šolskega uspeha, ob katerem se starši močno angažirajo, se zanj zelo zanimajo in želijo biti vsak dan sproti obveščeni o tem, kar se dogaja.

Otroku bi bila pomoč staršev pri oblikovanju in urejanju njegovih odnosov z vrstniki marsikdaj potrebna in dobrodošla. Pri mnogih otrocih imamo opraviti z začaranim krogom, ki preprečuje otrokovo vključevanje v skupino in je tudi vzrok otrokovim neustreznim socialnim odnosom z vrstniki: otrok ima svoje težave, motnje, zaradi katerih se med vrstniki neprijetno vede, zato ga le-ti odklanjajo. To povzroča dodatne motnje v vedenju.

Nekateri otroci so nezaželeni, ker so eksplozivni in se ne znajo obvladati. Drugi se vedejo, kot da jih dogajanja v skupini ne zanimajo, kot da bi jim bil vsak stik odveč. S takimi oblikami

vedenja in odzivanja lahko otrok izzove odklanjanje skupine ali agresivne reakcije vrstnikov. Otroku ponavadi ne dobi povratne informacije o tem, kako se v skupini vede; zato ne ve, kakšna je njegova vloga pri tem, da ga skupina odklanja.

Res je sicer, da se otroci med seboj razlikujejo po sociabilnosti — so otroci, ki jim je zelo veliko do družbe, pa tudi taki, ki radi preživijo del svojega časa sami, ob knjigah ali ustreznih dejavnostih. Ne pričakujemo, da bodo vsi otroci enako priljubljeni, ali da bodo imeli enako potrebo po druženju. Toda ponavljajoči se spori z vrstniki, pretirana osamelost, pomanjkanje socialnih stikov v skupini enako starih, so znaki, ki opozarjajo odrasle, da bi bilo treba otroku pomagati in mu omogočiti, da se pridruži svojim vrstnikom.

Vzgojitelji-učitelji in starši imajo razmeroma dosti možnosti, da lahko vplivajo na otrokove odnose z vrstniki in nasprotno. Prva stvar je, da temu področju posvetijo ustrezno pozornost. Nadalje lahko z otrokom govorijo o odnosih z vrstniki, dajejo mu informacije o tem, kako se vede z vrstniki in kako sam prispeva k zanj neugodnim reakcijam vrstnikov. Odrasli lahko nekoliko organizirajo otroku socialno okolje, majhnemu otroku lahko priskrbijo družbo, ki še najbolj ustreza otrokovim potrebam, pri večjemu otroku lahko uravnavajo vzpostavljane odnose med njim in prijatelji. Otroci, ki imajo veliko slabih izkušenj z vrstniki, izgubi željo po tem, da bi ustvarjal nove stike. Zato je koristno, če pomaga pri vzpostavljanju teh stikov odrasli in usmerja otroka v družbo, za katero obstaja najmanj nevarnosti, da bi prišlo v njej do neugodnih interakcij.

Objavljamo odlomek iz napovedane oddaje:

MOJCA RAZMIŠLJA: *Eva mi je rekla, naj si zožim kavbojke. Koža. Se tako jih komaj navlečem*

nase. Mile me je zato zafrkaval. Rekla sem ji, naj si umije lase. Ji že kar smrdijo. In tako dalje in tako dalje, dokler mi ni rekla, da je moja mama pijanka. Spet sva se sprli. Ne pustim, da mi kdo žali mamo. Novo prijateljico si bom poiskala. Ne bom več prva spregovorila. Skoraj vedno sem morala jaz najine spore pogladiti. Prava reč, če je odlična. Prijateljice pa tako nima nobene. Samo prepirla bi se. In ukazovala. Ne maram je. Še v spominsko knjigo bi ji najraje zapisala, da je opica. Opica, opica, opica zmešana. Zdaj pa še ta trapast naslov. Moja najboljša prijateljica.

TOVARIŠICA: Prijateljstvo je nekaj najdragocenejšega v našem življenju. Šele ko boste starejši, boste spoznali resničnost teh besed. Vendar bi vam rada povedala, da prijateljstvo ne nastane samo od sebe. Ne moreš kar reči: moj prijatelj bo Miha ali moja najboljša prijateljica bo Zora, zato ker mi je všeč njena pričeska ali ker ima doma veliko zbirko dobrih plošč ali ker dobro plava ali smuča. Prijateljstvo je tista vez med ljudmi, ki nastane, kadar vas združuje več skupnih stvari: na primer glasba, šport, planinarjenje, skupno zanimanje za fiziko ali matematiko in podobno. Vendar tudi več takih skupnih interesov še ne privede do prijateljstva, če niste pripravljeni drug drugemu pomagati in včasih spregledati prijateljevih napak ali sprejeti njegove kritike. Takrat se

Oddaje o jazzu

Glasbeni cikel radijske šole za višjo stopnjo bo v drugem polletju letošnjega šolskega leta v celoti posvečen jazzu. Vse štiri oddaje pripravlja urednik za jazzovsko glasbo Aleksander Skale. Naslovi: **nastanek jazzu in blues, glasbeni elementi jazzu, črnske duhovne pesmi, klasika in jazz — glasba tretje smeri.**

V prvi oddaji, na sporedu bo 8. in 10. februarja, avtor seznanja poslušalce z izvirom jazzu v črnskih duhovnih pesmih — spiritualih, z mestom New Orleansom kot središčem nastanka

navadno vaši prepri končajo z besedami: s tabo sem sprt. Ali pa kar bolj preprosto — nič več se ne pogledate in hodite drug mimo drugega, kot da ste zrak. In to še pred dobro uro najboljši prijatelji. Opazujem vas in marsikaj vidim. Ob koncu bi vam rada povedala še to: bodite bolj strpni drug do drugega in poskušajte se živeti v težave sošolcev in sošolk. Šele tako boste lahko odkrili, kdo vam bo res lahko prijatelj. V teh vaših letih lahko nastanejo najlepša prijateljstva, ki jih nikdar ne boste pozabili, pa čeprav vas bo zaneslo na različne kraje. Tako kot se boste naučili prisluhniti sošolcem zdaj in si med njimi izbrati pravo prijateljico ali prijatelja, tako boste tudi kasneje v življenju lahko našli prave prijatelje.

IVA: Kaj pa, če prijateljica nekaj zaupaš, ona pa to vsem sčena?

TOVARIŠICA: Če si že doživela to prvo izkušnjo, potem boš drugič bolj previdna. Ne zaupaj takoj vseh svojih skrivnosti, dokler ne veš, če zna tvoja prijateljica molčati. V medsebojnih odnosih bodite iskreni. Prijatelji si ne lažejo in težav, ki so jim zaupane, ne prenašajo naprej. Pa tudi pripravljajo se na prazen nič.

MILE: Kaj pa, če te prijatelj užali?

TOVARIŠICA: Potem to ni bil tvoj prijatelj. Domisljal si si mogoče, da je tvoj najboljši prijatelj, imel si ga rad, pri tem pa nisi opazil njegovih napak. Te pa ima vsak človek. Če bi bil res tvoj prijatelj, te ne bi žalil. Mogoče pa je bilo tako, da ti je kaj očital, kar ga je pri tebi motilo, ti pa njegove kritike nisi hotel sprejeti in si pripombo vzel za žalitev. Premislita oba in se pogovorita.

jazza in z načinom, kako je glasba evropskih priseljencev vplivala na tamkajšnje črne, ki so to glasbo prevzeli in jo po svoje interpretirali. Govori o »Ragtimeu«, prvi sinkopirani klavirski glasbi — predhodnici jazzu. Opisuje primitivne instrumente prvih izvajalcev jazzu in prve jazzovske ansamble New Orleansa. Poseben poudarek daje najznačilnejši prvini jazzu — bluesu. Oddaja je bogato ilustrirana z zanimivimi glasbenimi primeri, ki jih je avtor skrbno izbral.

P. Vernik: Maska 1975. Barvni sitotisk

Radijska šola za nižjo stopnjo

Za pravljicami okoli sveta
4. marca na I. in II. programu

Kratek čas nam je odmerjen, da bi v njem skušali nanizati izbor ljudskih pravljic s širnega sveta za najmlajše šolarje — poslušalce. Kot bi zajeli v dlan požirek morske vode in ob njem govorili o širnih brezbrzičnih morjih. Kajti zakladnica ljudskih pripovedi v svetovnem merilu je neizmerno bogata in neizmerljivo stara, saj je nastajala mnoga tisočletja in se je v kulturno zavest človeštva vtakala šele v preteklih dveh stoletjih. Pri nas v Evropi po prvih natisih Grimmovih pravljic in pravljic Afanasjeva, v začetku preteklega stoletja. In tako imamo dandanašnji nešteto, knjig v mnogih jezikih našega sveta, v katerih so zbrane in natisnjene pravljice številnih narodov in rodov in še zmeraj se rojevajo novi zbiralci in zapisovalci ljudskega izročila, kajti človekovo življenje na našem planetu kot da je nenehno med začetkom in koncem. Naša oddaja bo predstavila šolarjem izbor primernih pravljic iz evropskega, azijskega, afriškega, ameriškega in tudi otoškega sveta. Čas nam narekuje izbor čim krajših pripovedi, mladost naših poslušalcev pa njim primerno in dostopno vsebino. Tako boste med drugimi slišali na primer sibirsko pripoved o nehvaležnem medvedu, romunsko o čebeli in pajku, tatarsko o skopem in dobrodušnem sosedu, sirijsko o leči, srbsko o tem, zakaj se sova skriva v gozdu, pa še črnsko iz Afrike in Amerike, indijansko, cigansko in židovsko ljudsko pripoved in še z otkov v Tihem morju in Atlantiku. Vse pravljice so prvič prevedene in pripovedovane v slovenščini.

ste že poravnali naročnino?

ARMADA SMO VSI

Sarajevski vojaški šoli

Pomudimo se najprej pri srednjih vojaških šolah. Te predstavljajo začetek enotnega in smotrno povezanega sistema, ki omogoča sposobnemu in marljivemu gojencu, da si pridobi vse stopnje vojaško-strokovne izobrazbe, od srednje do doktorata vojaških znanosti.

Vojaški šolski sistem je precej samostojen. Hkrati je sestavni del vzgojnoizobraževalnega sistema, kot je tudi JLA sestavni in nedeljivi del naše samoupravne socialistične skupnosti. Sistem vojaških šol v JLA glede na stopnjo, šolsko in strokovno izobrazbo pa tudi glede na temeljne pedagoške smotre prilagojen splošnemu vzgojnoizobraževalnemu sistemu. Razlike, tam kjer so, izhajajo predvsem iz specifičnosti profila kadrov, ki se usposablja v vojaških šolah.

SREDNJE VOJAŠKE ŠOLE

Srednje vojaške šole razporejamo v skupino srednjih strokovnih šol (tehnične šole). V teh si pridobijo vojaški starešine — mlajši častniki — srednjo strokovno izobrazbo, se izpopolnjujejo ali pa tudi prekvalificirajo. Šolanje v srednjih vojaških šolah traja štiri leta.

Vse srednje vojaške šole so verifirane pri republiških sekretariatih za izobraževanje socialistične republike, na ozemlju katere delujejo.

Srednje vojaške šole so v **Sarajevu** (Srednja vojaška šola kopenske vojske in Intendantska srednja vojaška šola), **Zagrebu** (Tehnična srednja vojaška šola kopenske vojske), **Splitu** (Mornariška tehnična srednja vojaška šola), **Rajlovcu** (Letalska tehnična srednja vojaška šola) ter **Zemunu** (Glasbena srednja šola).

SARAJEVSKI ŠOLI

V srednji vojaški šoli kopenske vojske se izobražuje srednji vojaško-strokovni kader — mlajši častniki — za potrebe rodov kopenske vojske: pehote, topništva, oklepnih enot, inženirije, protiletalske obrambe. To so sočasno tudi specialistične smeri v tej šoli.

Skupno šolanje traja praviloma tri leta. V četrtem letu ali v delu četrtega leta gredo gojenci na strokovno prakso in poligon-sko urjenje v šolske centre svojih rodov.

Gojenci **pehotne smeri** gredo v pehotni šolski center v Sarajevu, kjer se pripravljajo za delovno mesto komandirja voda v pehotnih enotah. Dodobra se seznanijo s splošnimi vojaškimi predpisi, strojevim urjenjem, pehotno oborožitvijo, taktiko pehote in tehničnimi pregledi.

Gojenci **topniške smeri** se v srednji šoli pripravljajo za delovno mesto komandirja ognjenega in komandnega voda,

komandirja računarskega oddelka in za komandirje specifičnih oddelkov v izvidniških enotah (topografiji, zvezu, radaristi, izvidniki itn.). Za topniško smer se strokovno usposobijo v ustreznem šolskem centru v Zadru.

Gojenci **smeri oklepnih enot** se v šolskem centru v Banjaluki pripravljajo za delovno mesto komandirja tankovske posadke in posadke oklepnega transpor-

terja in si obenem pridobivajo temeljna znanja za poveljevanje tankovskemu vođu.

Gojenci **inženirije** se zadnje leto srednje šole usposablja v inženirijem šolskem centru v Karlovcu. Tam se pripravljajo za delovno mesto komandirja voda v inženiriji — pionirskega, utrjevalnega, cestnega, mostovnega, pontonirskega, hidrotehničnega ali maskirnega voda.

Gojenci **protiletalske**

Gojenci srednje vojaške šole kopenske vojske pri pouku telesne vzgoje

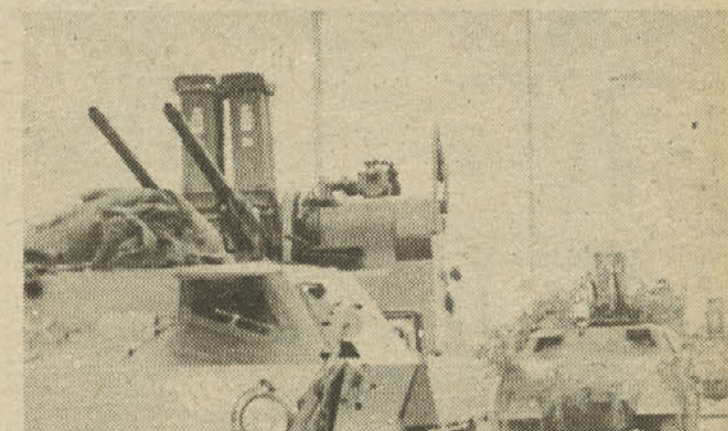
V intendantski srednji šoli v Sarajevu izobražujejo intendantske tehnike in kuharje

obrambe se v srednji šoli pripravljajo za delovno mesto komandirja voda in druga ustrezna delovna mesta v protiletalski obrambi.

Druga srednja vojaška šola v Sarajevu je Intendantska srednja

šolanju postanejo gojenci aktivni starešine — mlajši častniki — v intendantski službi.

Kuharska smer šolanja traja tri leta. Osebe, ki obiskujejo to smer, imajo status učencev za kvalificirane delavce. Po uspešno

Srednja vojaška šola kopenske vojske ima tudi smer protiletalske obrambe (vse foto: Stane Jesenovec)

vojaška šola. Ta šola pripravlja srednji vojaško-strokovni kader — intendantske tehnike — za intendantsko službo in kvalificirane delavce — kuharje za vojaške kuhinje in restavracije.

Na intendantski smeri traja šolanje štiri leta. Po končanem

končanem šolanju postanejo kvalificirani kuharji, po odsluženju vojaškega roka, pa se razporedijo na delovna mesta kuharjev v vojaških enotah in imajo status civilne osebe v službi v JLA.

S. J.

Leon Senger

Vse poti vodijo v ledino

(Odlomek)

Danes se vračam. V kraj, ki ga kolegi posmehljivo imenujejo »bogu za hrbtom«. »Sibirija«. Morda najdemo še kakšen naziv, ne vem. Zame te zbadljivke že dolgo ne pomenijo ničesar bolečega, ponižujočega. Morda so imele tak prizvok v tistem prvem letu službovanja, ko me je v svoji pisarni v Podločju sprejel ravnatelj Kamnik. Blizal se je petdesetim, lasje so mu siveli. Iz njega je vela domačnost. Šele nekaj let pozneje sem spoznala, da se pod to dihačo toploto skriva pravzaprav utrujenost človeka, ki v življenju ni več veliko pričakoval. Vojna leta mu niso prizanesla. Pozneje so se mu v obraz zarisale mnogotere skrbi prvih let po osvoboditvi. V Podločju je prišel kmalu po vojni in po smrti svojega ravnatelja prevzel njegovo mesto. Odslej ni nobena akcija v kraju potekala brez njega. Dolga leta je oral ledino zaostalosti, spremembe pa so prihajale le počasi in se tiho neopazno vselile v misli in srca ljudi. »Več je bilo porazov kakor zmag«, je obujal v spominih dneve, ki so mu v preteklosti prinašali nove in nove zahteve. Vse to mi je bilo v tistem trenutku, ko sem skoraj plašno stala pred njim, v skromno opremljeni pisarni, odmaknjeno, neznano. Kako bi tedaj pomislila na težave in razočaranja? Mladost in neko tiho pričakovanje sta mi polnili misli. Le napol sem prisluhnila Kamnikovim besedam. Govoril je o plemenitem, a težkem poslanstvu učitelja. »Tam zgoraj, vam bo v trenutkih težko«, me je pozorno pogledal, »potrpite, človek se vsemu privadi«. Po desetih letih mi je ta prizor še vedno živ in spominjam se ga vselej, ko noga usmeri korak iz Podločja v »Sibirijo«.

Tudi danes. Samo, da zdaj v meni ni nikakršnega pričakovanja. Nadomestila ga je dolžnost. Tudi v njej ni plemenitosti, prej navezanost, ki jo je življenje staklo v teh desetih letih do ljudi in otrok, ki so z menoj vred obsodeni, da živijo v kraju »bogu za hrbtom«. Čudno, ne spominjam se, da bi kdaj ob podobnem trenutku tako pogosto omenjala te zbadljivke. Ali pa sem morda pozabila... Dan je vetroven, nebo nekoliko oblačno. Narava je odela v paletu poznih zrelih barv poletja. Nenadoma se zavem, da je to edina sprememba, ki jo zaznavam, vse drugo je po moji enopolmesečni odsotnosti enako, boleče vsakdanje. Pomlad, poletje, jesen in zima. In z njimi povezani občutki, nema pričakovanja, ki se porode z jutrom in umro z nočjo. Mar nisem že sama podobna tej naravi, ki me obdaja? Pomlad, ki je brstela v mojem prihodu, se je razcvetela v

poletje, ki dobiva pri tridesetih že barve. So znanilke življenjske jeseni? Kaj drugega naj bi bile? Pesimizem... pesimizem... si dopovedujem, nato me znova ujame Kamnikova misel: »Tam zgoraj vam bo težko!« Le kaj mi je danes? Težko... težko... pojo koraki, da z jezo podrsam z nogo v prah. Dvigne se oblak, ki poleže travnat rob neoskrbovane ceste. Pred mano je še uro hoda in vem, ne da bi pogledala, da se bo cesta po prvem ovinku začela vzpenjati. Do onemoglosti, do tiste notranje izčrpanosti, ki se sprelevi v tiho zadovoljstvo nad nečim, kar je za nami. Vsaj z mano je tako: morda občutijo enako kolegice, ki poučujejo v odmaknjenih zaselkih. Morda tudi same stopajo v tem trenutku po poti, ki jih vodi v samoto, v tišino, ki je v takih krajih popoln gospodar. Te sle, ki te žene, priganja in kliče, da se ji ne moreš odreči, ne more razumeti tisti, ki je ni okusil in danes dobro vem, kako daleč od te resničnosti so moji kolegi, ki me za mojim hrbtom pomljujejo. »Vrača se! Kako le more! Če samo pomislim...« Nesmisel! Prazne besede! Mar nas ni kjerkoli smo že, zaslužnili oduševnost, mar ne stokamo zaradi pomanjkanja časa in znova časa. Tega, koliko je vreden čas, ne ve nihče. Ni ga mogoče ovrednotiti, je naš sodnik, morda on ocenjuje nas...

Kaj sem hotela reči? Danes vem, na kaj je pomislil Kamnik, ko je omenjal težke trenutke. Ne, zagotovo ni pomislil na osamljenost, ko te objame tišina zapuščene razrede in tišina časa, ki ga imaš nenadoma preveč, v izobilju in preložiš, ne da bi se zavedal, stokrat eno in isto stvar, da bi vsaj nekako preživel dolgočas. Kamnik je zagotovo pomislil na trenutek, ko se zaveš svojega bivanja v tisti naravnosti, v kateri si bil spočet, kar si je začel, pa je nimaš in z novimi dnevi vedno bolj izginja misel, da jo kdaj dosežeš, uloviš. In ko se ti dnevi spletoje v leta, ti ostaja samo praznina; v očeh, mislih, srcu. Začel si proč, tja, kjer boš našel to prepovedano naravnost in ko je za teboj prvi korak bega, so drugega že ulovile jelekne vezi navezanosti. Tedaj se človek začudi in pomisli: »Le kako je to mogoče!« In nekaj časa sploh ne veš, ali je to spoznanje resničnosti ali privid. Tako ostaneš in v novih dolžnostih, v vsakdanjih zahtevah potone nemir in na mesto, kjer so še maloprejš vrvele misli in se prelivalo v vprašanja, vznikne misel: Jutri moram, zagotovo moram jutri... Saj, kaj me čaka jutri? In kaj pričakujem sama? Koraki pojo, Jutri, jutri... V melodiji ni sledu malodušja.

LEON SENER

tože Horvat — JAKI — Grafika 76

Letošnjega 8. februarja so v Celovcu v »Auli slovenica« odprli razstavo del slikarja Jožeta Horvata-Jakija. Razstava, ki bo odprta do 25. februarja, je tehten prispevek kulturnega sodelovanja s sosednjo državo.

POMOČ

V stiski ne potrebuješ mo-drovanja, ampak pomoč.

Veliko sadežev je potrebno za malo žganja. Veliko misli za majhno modrost.

LAJAVOST

Kdor laja, ne grize. Žal ni vedno tako. Lajaš tudi, če so-vražiš.

IDEALI

Ljudje se spreminjajo, ideali ostajajo.

JAMSTVO

Danes meni, jutri tebi. Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri. Zakaj torej ne danes za oba?

IGOR PLEŠKO

Pes je gospodarju najboljši prijatelj, gospodarjevi znanci pa imajo največkrat sledove pasjih zob.

Drago Kumer

Njegova resnica

Za isti dan dobi tovariš Šomošter tri vabila. Prva seja se prične ob dvanajsti uri, druga ob šestnajsti in tretja ob devetnajsti.

Ta dan je ponedeljek. Tovariš Šomošter mora na noge že ob 5.30. Sinoči je pri ko-zarčku obljubil prošnjo za znižanje davka. Kmet je pri vratih in Šomošter mora za pisalni stroj. Prošnjo je naredil in kmet Jaka pritrese liter savinjskega rizlinga. Zatrjuje, da je dober, da je smarnice le toliko, da drži trdoto. Razlaga je tudi uradno potrje-na: Šomošter stopi v razred z megljo v očeh.

Uči, razlaga, briše potno čelo, učenci nemirni, Šomošter se v mislih prepričuje: moram, saj sem že trideset let dober učitelj! Tudi sotovarišice so tega dne zares aktivne. Tovariš Šomošter, narediti moramo to in to, šola nima tega in tega. Šomošter priki-mava, obljublja.

Hkrati prideta predsednik DPM iz občine in predsednik SZDL iz krajevne skupnosti. Za potrditev srednjeročnega na-črta gre, pa zato, kako bo šola sodelovala pri proslavah, ki jih letos ne bo malo. Sedejo, pišejo, skicirajo, otroci v razredu pa po pravilu: Kadar mačke ni doma, miš plešejo!

Minejo štiri uspešne ure in tovariš Šomošter hiti pred ravnate-lja osrednje šole. Podatki gor, podatki dol; ravnatelj obljubi tudi-na podružnični šoli teamski pregled in nekajkrat poudari: vedi, tokrat pridejo inšpektorji in ne svetovalci!

Hiti čez cesto tovariš Šomošter in si prigovarja: moram, saj sem še enaintrideseto leto učitelj.

Prostorna soba. Tako rekoč idealen prostor: okna na vzhod in zahod. Južna stena je kompaktna, na sever vrata v stranske pi-sarniške prostore. Šomošter naredi nekaj poklonov. Tu in tam začuti rahel nagib glave, ki pa ni prepričljiv. Sede k tovarišici, ki jo že dolgo pozna. Predmetna učiteljica, ki pove, da je to njen tretji današnji sestanek. Pokaže potne roke, popije kavo in prižge cigareto.

Sestav je dokaj pisan: nekaj predvojnih komunistov, srednje-letni občinski funkcionarji, dva prosvetarja. Petnajst izbranih poslušal navodila občinskega sekretarja ZK, ki seznanja navzoče s programom proslav 40-letnice ustanovnega kongresa KPS v občini. Že na začetku nekajkrat poudari: v veliko pomoč nam bodo prosvetni delavci!

Po skoraj triurnem sestanku je v sobi povsem drugačno ozra-žje: pod stropom kolobarji cigaretnega dima, temne zaplate pod očmi, čvrsti utripi v žilah in srcih, v glavah na tisoče besed, načr-tov, hotenj. Tovariš Šomošter, počaščen, da je bil v družbi naj-vijšjih v občini, daje častno obljubo: moram, saj sem že dvaintri-deseto leto učitelj.

Ob šestnajsti uri mora biti na sedežu občinske kulturne skup-nosti. Za moč in korajžje spiše dva deci rdečega. In je med prvimi v sejni sobici. Toplo je in najraje bi se potegnil pod mizo in si privoščil uro sladkega spanca. Pa kaj, ko gre za šolske zadeve, za izdelke mladih literatov. Tudi slaviške posejeda. Spisi gredo od rok do rok, slehernega je treba temeljito prebrati, oceniti. Izbrati najboljše med najboljšimi.

Tovarišice so vestne, hudo natančne; močna turška poišče vse skrite sile in delo teče, teče. Tovariš Šomošter bi se rad izmuznil, išče izgovore, najodločnejša slaviška pa pribije: tovariš, dolo-čen si, ukvarjaš se s kulturo, vsi izbrani izdelki pa bodo objavljeni v čast dneva slovenske kulture. Saj si učitelj, mar ne?

Lističi šumijo med vlažnimi prsti, to so prispevki učencev od drugega do osmega razreda. Iz vseh šol v občini. Zato se je vredno potruditi. Prispevkov pa ne zmanjka. Deset, dvajset, petdeset, sto... Čas teče. Tovariš Šomošter si na moč prizadeva, samemu sebi pojasnjuje: spisi so neomadeževani kristali, najči-stejši izvir, vse to je nerazcveteno popje, ki bo enkrat en sam majski cvet.

Tovariš Šomošter zdrži pol tretjo uro, se opraviči in po naj-krajši poti steče na sestanek domače krajevne skupnosti. Sestanek je napovedan za devetnajsto uro. Šomošter pride ob devet-najst trideset. Predsedujoči zarobanti: tovariš, ali je tudi v šoli taka točnost?

Vsako opravičilo je zaman. Kaj občinski komite in občinska kulturna skupnost! Ti služiš kruh v naši krajevni skupnosti, zato tudi krajevna skupnost pričakuje, da boš dal od sebe vse tisto, kar prosvetni delavec v samoupravni družbi mora dati! Pika! Pripravi papir, piši zapisnik!

Rad bi tovariš Šomošter povedal, da je to že tretji sestanek, da moči popuščajo, volja usiha. In vendar ne reče besede. Že zaradi ugleda ne. Tudi zadremati ne sme. Saj bi šlo jutri podolgem in počez krajevne skupnosti: Šomošter je zaspal! Vrag pa tak učitelj, tak prosvetni delavec!

Malo pred dvaindvajseto zahtevajo sklepe. Šomošter, povej na kratko, kaj si zapisal. Povzemi bistveno in narekuj sklepe. In narekuje. Tu in tam kako besedo požre, toda sklepi so napisani. Jutri zapisnik v treh izvodih. Preprikan, prileti Šomoštru v hrbet, ko ves omočen odhaja. Doma je redkobeseden, žena pa hoče vedeti, kod je hodil polnih deset ur. Nazadnje pribije:

Vse bifeje in gostilne bi v zrak spustila! Šomoštrove zamegljene oči kažejo neko čudno utrujenost, kakršna se rada pojavlja po preokropani noči. Šomošter gre pod hladno prho in zleze v posteljo; spanca pa od nikoder. Hoče ali noče, besede se kotajo, zavozlavajo, donijo, kakor da neko udarja po bobnu: 40 let KPJ, sto spisov, jutri zapisnik v treh izvodih, teamski pregled tudi na podružničnih šolah, pridejo inšpektorji in ne svetovalci.

Nekaj čez polnoč vzame Šomošter tri rumene apaurine. Pre-pozno. Spanec pride okoli četrte ure. Ob 5.30 spet trkanje na vrata. Šomošter, včeraj ste sosedu napisali prošnjo. Tudi meni so našli preveč davkov.

Šomošter napiše pritožbo. Napiše zapisnik v treh izvodih. Ob pol osmih rahla kavica in nato v razred. Učenci so dobre volje, neverjetno so razpoloženi. Šomoštru vpijejo: telovadba? To-variš, bomo imeli veselo uro? Tovariš Šomošter se smeje, priki-mava, obljublja. In samega sebe prepričuje: moram, saj sem že dvaintrideset let učitelj. Letos bo veliko proslav. Zadolžen sem v občini in krajevni skupnosti. Šomošter, kako bo šlo? Čez dan kavica, ponoči apaurin. Kultura in prosveta — to naša je osveta!

DRAGO KUMER

Janez Lampič

Kdo ji kaj more?

Tovarišici Zdenki nikoli ni bilo vseeno, kaj menijo o njej kolegi, učenci in starši. Izoblikovala si je poseben model učiteljske, model, ki ga v šoli zlepa ne najdeš. Kdor bi se spozabil in jo razglasil za Geni iz Hlapcev z njeno kadrljo in pečenimi piškami, bi se ji za vedno zameril.

Ima moža in otroka, vendar ji »družinski okvir« še zdaleč ne zadošča. Dobrišen del svojega zunanega čara in eleganc skupaj z ambicijami vedno odvaja (ne zamerimo ji tega poslovnega izra-za) v »sklad« za nego in rast svo-jega osebnega učiteljskega ugleda.

Pedagoški ugled... saj to je nekaj, kar neločljivo spada k poklicu. Se je zanj treba posebej truditi? Mar ne prihaja sam od sebe kot logična posledica kako-vostnega dela? Načelno sicer ni kaj ugovarjati, v praksi pa je s to rečjo vendarle nekoliko drugače; o tem je tovarišica Zdenka že dolgo trdno prepričana. In če so to potrdile tudi izkušnje — kdo ji kaj more?

Tako je! si je samozavestno rekla, ko je po naključju prebrala knjigo »Kako si pridobiš prijate-lje«, zakaj natanko po avtorjevih navetih se je bila ravnala že dote-lej. Zdi se ji celo, da je pisatelj telepatijsko povzegal njene misli, malodane od besede do besede.

Povem naj, da tovarišica Zdenka svoj učiteljski ugled, za katerega dela in živi, isti s poj-moma popularnost in priljubljenost, in kadar resno govori o prvem, samovšečno in nekoliko koketno misli na drugo.

Kolegice na šoli si njenega vedenja včasih ne znajo, največ-kraj pa ne upajo oceniti niti tedaj, ko so razpoložene za prijateljsko opravljanje. Vselej, kadar začno govoriti o Zdenki, se spusti na jezike nekakšna zapornica, tako da nobena ne zine ne slabe ne dobre. Pogosto se celo zgodi, da jo prav tedaj, ko mislijo na Zden-kino upadljivost, nepričakovano od nekod prinese in že naperjena beseda pri priči otrpne. Jedke misli utonejo v podzavest. — Kdo ji kaj more?

Vrag si ga vedi, kakšna ženska je to, je razmišljala že marsikate-ra, ki je irdno sklenila, da z njo ne bo imela nikakršnih stikov razen službenih. Toda Zdenkina na-smejanost jo je v trenutku spet tako prevzela, da so vse »zarote« propadle. Z njo se sploh ni mo-goče spreti!

Nezaslišano je tudi to, da kole-gice druga drugi drzno odrekajo razne usluge. Zdenki pa si tega doslej še nobena ni upala. Saj kdo pa se ti zna približati tako osebno zaupno kot ona? Misli, da si edina duša pod soncem, ki ji lahko pomaga. Že vnaprej te

obsuje s tolikšnim obiljem pristne ljubeznivosti, da kloniš in ji ugodiš, kot da si komaj čakal na ta trenutek. — Kdo ji kaj more?

In kako se nosi! Njena drža: ali je prirojena ali pa tako vrhunsko strenirana, tega kolegice doslej še niso razvozlele. Vsaka od njih pride kdaj v šolo slabe volje ali potra z glavno med rameni — Zdenka pa... Njene oči niso nikoli brezbrilne, nobena stvar jim ne uide, zmeraj je z vsem na tekočem. Na lepem se ti skloni k ušesu in nekaj pošepeče, da neje-verno ostrmiš: odkod pa to? Ona pa te tako spodbudno pogleda, da ji moraš biti hvaležen za novico.

In njena obleka! Če bi se druge tako oblačile, bi jih zbornica in učenci ožigosali za modne lutke. Zdenke se ni dotaknila še nobena zbadljivka. Zdi se, kot da bi se tovarišice včasih hotele pozaba-vati na njen račun; v resnici pa jo na tihem občudujejo. — Kdo ji kaj more?

Njen razred je nor nanjo. Učenci so vanjo zaljubljeni, z njo se ponašajo pred vrstniki: najo tovarišica je najlepša, najbolj mo-derna, najbolj zabavna, naj... Tudi ona jih hvali, čeprav ne tako izzivalno, toda, kadar govori o njih, ne varčuje z »naj«: moj oddelek je sicer najbolj živ, a tudi najbolj homogen, najbolj sociali-ziran, najbolj aktiven, naj...

In njeni stiki s starši? Natanko po knjigi o prijateljstvu: vsako učenčevo napako zna ovenčati s kako njegovo vrlino, tako da nobena mati ne odide od nje slabe volje in zaskrbljena. Vsevpreg jo hvalijo, svoje otroke pa blagrujejo, češ, kako srečni so, da imajo tako učiteljico. Učenci ob novem letu, osmem marcu in prvem maju prinašajo domov lastno-ročno izdelane voščilnice s podpi-som »vaš sinko s tovarišico Zdenko«. Naravna posledica: polna miza daril. In ona jih spre-jema z enakim ponosom kakor umetniki nagrade in plakete.

Zavoljo daril jo imajo kolegice najbolj na piki. Z očmi bi ji rade povedale, češ vsa ta darila si naročaš tako rekoč sama... Toda Zdenka jih prehiteva: »Pa je le lepo, če je učitelj popularen in priljubljen!«

V sedanjih dneh, ko je navada, da slehernega ustvarjalca — še preden dobro zvemo, kaj zna — hite reklamno predstavljati, se tudi učitelju splača potruditi, da postane popularen in priljubljen. Kako to doseči, pa je seveda skrivnost, nerazložljiva kot lju-bezen. Med obema pa je vendarle razlika: ljubezen pride sama po sebi, popularnost in priljubljenost pa si lahko pridobiš, če to znaš.

In tovarišica Zdenka to zna.

Kdo ji kaj more?

JANEZ LAMPIČ

Branimir Žganjer

Pot v neznano

— »Zdaj je vse v redu! Končno sem vstopil v vozilo, ki me bo popeljalo, kamor sem namenjen.« Je veselo zavpil orumeneli List vinske trte, ko ga je smetar vrgel v svoj voziček. V mračnem prostoru se je znašla pestra družčina: kosi razbite šipe, papirčki, razirgana vrva, nekaj kamnov in druge smeti. Med njimi so se posebno odlikovali: polomljen ključ, krpa za brisanje prahu in včerašnji, skoraj nepoškodovani izvod časnika. Najbrž se je izmuznil iz čepa delavcu, ki se je tistega zgodnjega meglene-ga jutra pognal za avtobusom. Ker je, bil temni prostor prijetno ogret, je List vinske trte vsiljivo začel:

»Dovolite, tovariši! Ker nas je pot zanesla v isti kupe — sezna-nimo se! Jaz sem List vinske trte. Potujem na razstavo v Ljubljano. Moj lansoletni grozd je dobil prvo nagrado. Nočem, da bi me nadlegovali novinarji, zato potu-jem inkognito.«

Ker so vsi molčali, je List nada-ljeval:

»Del vinske trte sem, ki so jo vzgojili študenti Višje agronom-ske šole, oddelek za sadjarstvo in vinogradništvo. Torej sem pro-svetni delavec, ali vsaj sodim mednje, kajti tudi jaz vzgajam.«

Krpa in ključ sta molčala. Oba sta po naključju prispela v pisano družčino. Vsiljivi glas bahavega

Lista jima je začel presedati. Toda časniški izvod, edini predstavnik tiska, se ni mogel premagati:

»Jaz sem časnik. Marsikaj je natisnjenega v meni, tako da sem odlično poučen o vseh vpraša-njih. Tovariš prosvetni delavec na Višji agronomski šoli sadjarsko-vinogradniške smeri, vstopili ste v napačno vozilo, ki pelje narav-nost na smetišče. Kar zadeva nagrado, pa je niste zaslužili vi, temveč vaš nekdanji grozd, ki so ga že zdavnaj pošteno premikasti-li. Domnevam, da je tudi on pro-svetar! In še to: razstava je že zdavnaj končana!«

— Prostak! Vas bom že... »se je začel razburjati List vinske trte, toda močan sunek ga je zaustavil sredi besed. Onesvestil se je. Ko se je prebudil, je zaslišal neznani glas:

»Ho, ho! Lepe reči! Ključ gre k 'Odpadu', krpa v tovarno papir-ja, časnik pa bom prodal v trgo-vino. Je nepoškodovan in še kar dober za zavijanje!«

Te besede je spregovoril sklju-čen star mož. Pripognil se je in vzel v vrečo časnik, krpo in ključ.

Na velikem kupu smeti je ostal le List vinske trte. Počasi se je vzravnal na svojem preperlem peclju, kot da bi se hotel z rahlim poklonom posloviti od strupe-nega zastopnika tiska.

BRANIMIR ŽGANJER

SINDIKAT DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA SLOVENIJE

Načrt dela za leto 1977

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije sprejema ta načrt dela za leto 1977 kot osnovo za usklajeno strokovno politično dejavnost odbora, njegovih organov in službe. Ta delovni načrt je tudi osnova za izdelavo finančnega načrta za leto 1977. V letnem načrtu dela so konkretizirane naloge s posameznih področij naše dejavnosti, sprejete na 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije in naloge, ki so jih predlagali prek delegatov delavci, organizirani v osnovnih in občinskih organizacijah našega sindikata.

Upoštevaajo te opredelitve bodo republiški odbor, njegovi organi in služba opravili zlasti te naloge:

PODROČJE NADALJNEGA RAZVOJA SAMOUPRAVLJANJA

1. Uresničevanje določil zakona o združenem delu.
Izvedba naloge: Komisija RO in izvršni odbor RO pripravita akcijski program nalog, ki jih v zvezi z uresničevanjem določil zakona prevzemajo delegati RO, njegovi organi in služba. Pri tem pripravita predlog prednostnih nalog, ki so usklajene z drugimi izvajalci.
Nosilca naloge: izvršni odbor, komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja in služba.
Rok: akcijski program: januar—februar; izvedba nalog: vse leto.

2. Razvijanje novih oblik in dajanje pobud za samoupravno povezovanje in združevanje šol.

Izvedba naloge: Glede na dosedanja spoznanja in sprejeta stališča na področju samoupravnega povezovanja in združevanja šol bo komisija RO za nadaljnji razvoj samoupravljanja pripravila predloge za povezovanje v skupnosti šol in predloge za rešitve nekaterih problemov v vzgojnoizobraževalnih zavodih. O tem bo izvršni odbor organiziral pogovor s predstavniki vzgojnoizobraževalnih zavodov in predsedniki občinskih odborov našega sindikata.

Nosilci naloge: komisija RO za nadaljnji razvoj samoupravljanja, izvršni odbor RO in služba.

Rok: prvo trimesečje 1977.

3. Uveljavljanje neposrednih samoupravnih odnosov ter širšega družbenega interesa v šolah in drugih ustanovah, ki se ukvarjajo z izobraževanjem.

Izvedba naloge: RO daje pobude za pripravo predlogov ustrezne samoupravne organiziranosti, s katero bo moč uveljavljati neposredne samoupravne odnose in vplive širšega družbenega interesa (krajne skupnosti, družbenopolitične skupnosti, interesne skupnosti itd.). O predlogih razpravljajo delegati RO; predlog objavi list Prosvetni delavec.

Nosilci naloge: izvršni odbor, komisija RO za nadaljnji razvoj samoupravljanja in služba.

Rok: januar—junij.

4. Uveljavljanje delegatskih razmerij in izvajanje delegatskega sistema v interesnih skupnostih vzgoje in izobraževanja.

Izvedba naloge: Delegati RO bodo obravnavali analizo RK SZDL o delovanju SIS in pripravili napotke za dejavnost osnovnih organizacij in občinskih odborov pri zagotavljanju pogojev za usklajeno delovanje delegatov.

Nosilca naloge: izvršni odbor, služba.

Rok: usklajen z javno razpravo.

EKONOMSKO DOHODKOVNO PODROČJE

5. Samoupravno načrtovanje razvoja dejavnosti.

Izvedba naloge: Delegati RO bodo neposredno in prek občinskih odborov nadaljevali aktivnost v razpravah o temeljnih načrtih srednjeročnega razvoja vzgoje in izobraževanja v občinah in v republiki ter pri sprejemanju načrtnih usmeritev.

Nosilec naloge: delegati republiškega odbora; za koordinacijo: izvršni odbor, služba.

Rok: usklajen z javno razpravo in sprejemanjem načrtov.

6. Dograjevanje samoupravnih sporazumov.

Izvedba naloge: Izvršni odbor in komisija RO za samoupravno sporazumevanje uskladijo akcijo delovnih skupin za pripravo enotnega sporazuma na temelju stališč, ki so jih sprejeli delegati ob razpravi o tezah za oblikovanje enotnega sporazuma. Besedilo osnutka obravnava izvršni odbor s komisijami in ga predloži udeležencem v razpravo.

Nosilci naloge: izvršni odbor, komisija RO za samoupravno sporazumevanje, služba.

Rok: razprava o tezah: december 1976, januar 1977; usklajevanje: januar—februar; javna razprava: marec, april; uveljavitev: maj.

7. Spremljanje uresničevanja sporazumov in ugotavljanje usklajenosti gibanja dohodka in OD z resolucijo 1977

Izvedba naloge: Komisija za samoupravno sporazumevanje ugotavlja gibanja dohodka in realizacije OD v obdobjih, ki so dogovorjena. Glede na to pripravi oceno in predloge ukrepov, o čemer razpravlja izvršni odbor.

Nosilci naloge: komisija RO za samoupravno sporazumevanje, izvršni odbor in služba.

Rok: usklajen z zadevnimi razpravami v odboru RS ZSS za samoupravno sporazumevanje.

8. Izvajanje stabilizacijskih programov v šolah in drugih ustanovah, ki se ukvarjajo z izobraževanjem.

Izvedba naloge: Delovne skupnosti šol sprejemajo ob letnem programu dela tudi program stabilizacije. Osnovne organizacije sindikata ocenijo ob koncu šolskega leta izvajanje programa. O tem razpravljajo

ljajo tudi delegati v občinskih odborih in sprejmejo stališča ter usmeritve nadaljnje aktivnosti. Sintezo teh ocen pripravi komisija RO za samoupravno sporazumevanje. O ugotovitvah razpravlja izvršni odbor in seznanja s predlogi ukrepov občinske odbore.

Nosilci naloge: izvršni odbor, komisija RO za samoupravno sporazumevanje, služba.

Rok: september.

9. Oblikovanje meril za pridobivanje dohodka in meril za delitev OD.

Izvedba naloge: Člani izvršnega odbora in komisije za samoupravno sporazumevanje bodo sodelovali pri oblikovanju meril in standardov v interesnih skupnostih za pridobivanje dohodka, republiški odbor si bo še nadalje prizadeval za pripravo predlogov meril za delitev OD po kakovosti dela.

Nosilci naloge: izvršni odbor, komisija za samoupravno sporazumevanje, služba.

Rok: do uveljavitve enotnega sporazuma (prvo polletje).

PODROČJE REFORME VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

10. Sodelovanje pri oblikovanju posebnih izobraževalnih skupnosti in centrov za usmerjeno izobraževanje.

Izvedba naloge: Delegati in strokovnopolitični delavci, ki so določeni za sodelovanje v ustreznih skupinah za preobrazbo srednjega šolstva, aktivno sodelujejo pri uveljavljanju projekta na temelju skupnih stališč. Delegati sodelujejo v občinskih odborih pri oblikovanju centrov in samoupravnih interesnih skupnosti.

Nosilci naloge: delegati — člani delovnih skupin, delegati RO v občinskih odborih, strokovnopolitični delavci RO.

Rok: usklajen z osnovnimi nosilci naloge.

11. Oblikovanje stališč RO o predlogu enotne kvalifikacijske lestvice.

Izvedba naloge: Izvršni odbor razpravlja o predlogu lestvice in o pripombah iz dosedanje razprave ter se opredeli do pripomb. Delegati sodelujejo v javni razpravi po občinah.

Nosilca naloge: izvršni odbor RO, služba.

Rok: januar — (za stališča k pripombam) usklajen z javno razpravo.

12. Sodelovanje pri dograjevanju in usklajevanju šolske zakonodaje.

Izvedba naloge: Delegati, ki jih določi izvršni odbor, bodo sodelovali pri oblikovanju in usklajevanju šolske zakonodaje, in sicer v Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje, Zavodu SRS za šolstvo in drugod.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO.

Rok: vse leto.

13. Sodelovanje pri uveljavljanju in vsebinskem bogatenju celodnevne osnovne šole.

Izvedba naloge: Imenovani delegati v koordinacijskem odboru za uvajanje celodnevne šole pri RK SZDL bodo glede na sprejeta stališča sodelovali v tej aktivnosti in spodbujali delegate RO k sodelovanju pri uvajanju celodnevne osnovne šole v posameznih občinah.

Nosilec naloge: delegati RO; za koordinacijo: izvršni odbor.

Rok: vse leto.

14. Izobraževanje odraslih in vloga delavskih univerz v sistemu usmerjenega izobraževanja.

Izvedba naloge: Delegati RO obravnavajo problematiko s področja izobraževanja odraslih ter zavzemajo stališče o vlogi in mestu delavskih univerz v sistemu usmerjenega izobraževanja.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO.

Rok: prvo polletje.

15. Sodelovanje pri oblikovanju programov izobraževanja sindikalnih aktivistov.

Izvedba naloge: Delegat RO v svetu centra sodeluje pri oblikovanju programov in seznanja odbor z njegovo aktivnostjo.

Nosilec naloge: delegat v svetu centra.

Rok: vse leto.

16. Organiziranje seminarjev za delegate RO.

Izvedba naloge: Za nadaljnje usposabljanje delegatov RO pri opravljanju svoje funkcije bo izvršni odbor RO organiziral prek centra za družbeno izobraževanje drugi seminar za delegate in določil tematska področja, ki bodo v obravnavi.

Nosilca naloge: izvršni odbor RO, služba.

Rok: usklajen s programom CDI.

PODROČJE SOCIALNE POLITIKE

17. Sodelovanje pri oblikovanju in uveljavljanju sistemskih ukrepov na področju socialne politike.

Izvedba naloge: Komisija RO za življenjske in delovne razmere in izvršni odbor obravnavata posamezne predloge sistema rešitev s tega področja in pripravita pripombe na temelju sprejetih stališč RO. Predvidoma bodo obravnavane tele zadeve: usklajevanje zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, minimalni življenjski stroški, družbena akcija za urejanje prehrane med delom, dogovori s področja stanovanjskega gospodarstva in druge naloge — usklajeno z aktivnostjo sektorja RS ZSS za socialno politiko.

Nosilec naloge: Komisija RO za življenjske in delovne razmere.

Rok: usklajen z javno razpravo.

18. Ocena življenjskih in delovnih razmer delavcev na področju vzgoje in izobraževanja.

Izvedba naloge: Komisija RO za življenjske in delovne razmere pripravi akcijski načrt za razpravo o tej problematiki in ukrepe za njeno reševanje na posameznih področjih naše dejavnosti. Pri tem opredelimo mesto razprav (kaj v RO, kaj v RS ZSS, kaj v skupnostih itd.).

Nosilca naloge: komisija RO za življenjske in delovne razmere (za akcijski načrt), izvršni odbor (za izvedbo).

Rok: februar — za načrt, vse leto — za izvedbo.

PODROČJE DOGRAJEVANJA SINDIKALNE ORGANIZIRANOSTI

19. Uresničitev sklepov letne plenarne seje glede dograjevanja sindikalne organiziranosti.

Izvedba naloge: Zadevne sklepe letne plenarne seje izvedeta izvršni odbor in služba RO v sodelovanju s sekretarji RS ZSS in z republiški organi, pristojnimi za šolstvo.

Nosilca naloge: izvršni odbor, strokovna služba RO.

Rok: prvo trimesečje.

20. Razprava o vsebini letnih skupščin občinskih odborov našega sindikata.

Izvedba naloge: Izvršni odbor RO razpravlja o ocenah letnih skupščin občinskih odborov in pripravi predloge za skupno reševanje problemov, ki so jih nakazale letne skupščine.

Nosilec naloge: izvršni odbor RO.

Rok: april.

21. Razprave o predlogu samoupravnih aktov s področja sindikalne organiziranosti.

Izvedba naloge: Izvršni odbor razpravlja o predlogu samoupravnih aktov s področja sindikalne organiziranosti, pripravi pred predloge in pripombe na podlagi v RO sprejetih izhodišč za dograjevanje sindikalne organiziranosti.

Nosilec naloge: izvršni odbor.

Rok: usklajen z razpravami v RS ZSS (prvo trimesečje).

PODROČJE SAMOUPRAVNEGA KOMUNICIRANJA IN OBVEŠČANJA

22. Izpopolnjevanje sistema komuniciranja in obveščanja.

Izvedba naloge: Izvršni odbor, komisije RO in služba RO bodo pri izpopolnjevanju sistema komuniciranja in obveščanja upoštevali stališča letne plenarne seje o dograjevanju organiziranosti, ki zadevajo pravočasno dostavljanje gradiv delegatom in občinskim odborom, kadar je treba oblikovati stališča o posameznih predlogih. Tudi sklepe, sprejete v RO, bodo dobivali občinski odbori redno, da jih bodo lahko pomagali uresničevati. Dogovor sprejet na posvetu predsednikov občinskih odborov.

Nosilca naloge: izvršni odbor, služba RO.

Rok: vse leto.

23. Obveščanje članstva in širše javnosti o delovanju RO.

Izvedba naloge: Služba RO neposredno in prek sektorja RS ZSS za obveščanje objavlja stališča in sklepe iz v časnikih Delavska enotnost, Prosvetni delavec, Delo in v drugih sredstvih obveščanja.

Nosilec naloge: Strokovna služba RO.

Rok: vse leto.

24. Razvijanje in vsebinsko bogatenje lista Prosvetni delavec.

Izvedba naloge: RO bo prek svojih delegatov v uredniškem odboru vplival na programsko zasnovano lista, skladno s sprejetimi družbenopolitičnimi izhodišči.

Nosilci naloge: izvršni odbor in delegati v organih lista.

Rok: vse leto.

PODROČJE SPLOŠNEGA LJUDSKEGA ODPORA IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

25. Sodelovanje pri uveljavljanju zakona o SLO in družbeni samozastiti.

Izvedba naloge: Usklajeno z aktivnostjo sektorja za SLO pri RS ZSS, komisija RO za SLO in izvršni odbor oblikujeta predloge aktivnosti RO na tem področju.

Nosilec naloge: komisija RO za SLO.

Rok: vse leto.

26. Sodelovanje pri usposabljanju članstva za naloge na področju SLO.

Izvedba naloge: Komisija RO za SLO sodeluje z ustreznimi sektorji RS ZSS pri oblikovanju programov usposabljanja ter pri izvedbi izobraževalnih akcij v občinah in republiki.

Nosilca naloge: komisija RO za SLO.

Rok: usklajen z načrtom CDI o strokovnopolitičnem usposabljanju delegatov.

SODELOVANJE V ZVEZNEM ODBORU SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI JUGOSLAVIJE

27. RO Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije sodeluje prek delegatov v zveznem odboru, in sicer pri oblikovanju programov aktivnosti ter pri izvedbi posameznih nalog skladno s stališči, ki jih sprejemajo delegati RO na svojih sejah.

Komisija za medsebojna delovna razmerja
VZGOJNOVARSTVENEGA ZAVODA LITOSTROJ
LJUBLJANA, Ljubljanska 16

O B J A V L J A

naslednja prosta delovna mesta:

- 9 vzgojiteljic za predšolske otroke
- 4 medicinskih sester za oddelke dojenčkov
- 8 varuhinj za predšolske oddelke in
1 varuhinje — otroške negovalke za oddelke dojenčkov
- 1 tajnika zavoda
- 1 gospodinjke zavoda
- 2 delavki v kuhinji
- 2 čistilki

POGOJI:

- Pod 1. vzgojiteljska šola
Pod 2. 3 medicinske sestre — srednja šola za medicinske sestre pediatrične smeri
1 medicinska sestra — šola za medicinske sestre pediatrične smeri, ali višja šola za medicinske sestre — vodja oskrbe dojenčkov in zdravstveno higienske službe
Pod 3. šola za varuhinje, ali osnovna šola, ali priučitev na delovnem mestu, šola za otroško negovalko ali priučitev na delovnem mestu
Poseben pogoj za delovno mesto pod 1, 2, 3 je družbeno-moralna neoporečnost
Pod 4. višja upravna šola, ali ekonomska srednja šola, ali vzgojiteljska šola z 2 do 5 let delovnih izkušenj na objavljenem ali podobnem delovnem mestu
Pod 5. gostinska šola ali KV kuharica
Pod 6. osnovna šola, priučitev na delovnem mestu ali PKV
Pod 7. osnovna šola — priučitev na delovnem mestu

K prošnji za sprejem priložite tudi spričevalo o ustrezni izobrazbi. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

NASTOP DELA:

pod 1.	7 vzgojiteljic	1. 4. 1977
	2 vzgojiteljici	1. 3. 1977
pod 2.		1. 4. 1977
pod 3.	7 varuhinj	1. 4. 1977
	2 varuhinji	ena za polovični delovni čas
		10. 2. 1977
pod 4.		1. 5. 1977
pod 5.—6.		nastop dela takoj
pod 7.		1. 5. 1977

Na mednarodni razstavi učil in solske opreme
ki bo
od 15. do 19. februarja 1977
na Gospodarskem razstavišču
v Ljubljani,
RAZSTAVLJAMO

skupaj z organizacijami združenega dela GORENJE — TGO, GORENJE — ELRAD in NOVOLES ter našimi principalami PHILIPS, LEYBOLD-HERAEUS in KINOTON program, ki vam bo v pomoč pri izbiri sredstev sodobne učne tehnologije.

Vse informacije o nabavi dobite na sejmu ali pri

PROLES

zastopstva, izvoz-uvoz p. o.

61001 LJUBLJANA

Likoarjeva 6

Tel. centrala 316-337. 316-176

Telex Yu Proles 31660

NAŠ PRAVNIK SVETUJE ?? !!

Organizacija pouka na nižje organizirani šoli

VPRAŠANJE:

Na podružnični šoli poučujeta dva učitelja. Učenci so razdeljeni na dva oddelka: v enem je 17 učencev 3., 7. in 8. razreda, v drugem pa 15 učencev 1., 2. in 4. razreda. V preteklem šolskem letu so organizirali pouk tako, da so vsak oddelk razdelili na dve učni skupini. Eno skupino je učitelj poučeval dopoldne, drugo pa popoldne. Letos centralna osnovna šola ne dovoli take organizacije, temveč zahteva, da poučujejo ves oddelk skupaj. Menijo, da to iz pedagoških razlogov ni pravilno, in sprašujejo: Ali je v vsakem primeru treba upoštevati normativ 24 učencev za tri razrede, tudi če je financer pripravljen plačevati delo v dveh skupinah, zato da bi bil pouk bolj kakovosten?

ODGOVOR:

Po 25. členu zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51-68, 14-108-69, 31-275-72 in št. 18-184-74) je oddelk opredeljen kot organizacijska enota osnovne šole, v kateri lahko poučujemo učence enega razreda (čisti oddelk) ali pa hkrati učence več razredov (kombinirani oddelk). Podrobnejše določbe vsebujejo pravilnik o pedagoških normativih glede števila učencev v oddelkih in o normativih glede oddaljenosti osnovne šole od učencevega doma (Uradni list SRS, št. 31-258-67). V njem je med drugim določeno, da smejo biti v kombiniranem oddelku osnovne šole učenci največ treh razredov in da je lahko v oddelku, ki združuje učence treh razredov, največ 24 učencev. Da

pravilnik ne vsebuje drugih normativov za delitev oddelka na skupine — razen določbe, da je treba pri praktičnem delu tehničnega pouka v delavnicah v višjih razredih osnovne šole oddelk, ki šteje nad 20 učencev, deliti na dve skupini.

Z delitvijo obeh kombiniranih oddelkov na dve učni skupini, ki jo predlagate, bi v resnici nastala poleg dveh kombiniranih oddelkov (7., 8. razred in 1., 2. razred) še dva čista oddelka (3. razred in 4. razred) z manjšim številom učencev, kot to določajo normativi. Po tretjem odstavku 1. člena pravilnika o pedagoških normativih imajo osnovne šole lahko tudi čiste oddelke z manjšim številom učencev, kot je določeno s pedagoškimi normativi, vendar le v soglasju s pristojno izobraževalno skupnostjo.

V skladu s tem mora vzgojnoizobraževalna organizacija sama z urnikom določiti konkretno organizacijo pouka, s tem pa tudi število trajanje in razporeditev odmorov. Različno trajanje učne ure in različna učna obveznost pa še ne pomenita različne skupne obremenitve učiteljev. Ta je opredeljena z 42-urno tedensko delovno obveznostjo in obsega tako vzgojnoizobraževalno delo (učno ali vzgojno obveznost) kot tudi čas za priprave in drugo delo v zvezi z vzgojnoizobraževalnim delom (71. člen zakona o osnovni šoli). To pomeni, da mora učitelj, ki ima manjšo učno obveznost, v ustrezno večjem obsegu opravljati tako imenovano drugo delo v zvezi z vzgojnoizobraževalnim delom. Zato morajo vzgojnoizobraževalne organizacije s svojimi samoupravnimi akti podrobneje urediti tudi organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela, in sicer tako, da bo vsakemu učitelju

zagotovljen v poprečju 42-urni delovni čas na teden. Vnaprej mora biti opredeljena tudi razlika med učno in delovno obveznostjo učiteljev.

V skladu s temi splošnimi pojasnili velja:

1. Za vsako učno uro v kombiniranem oddelku osnovne šole se šteje, da traja 60 minut ne glede na to, da je v ta čas vstet tudi odmor. Razporeditev in trajanje odmorov mora biti določeno z urnikom.

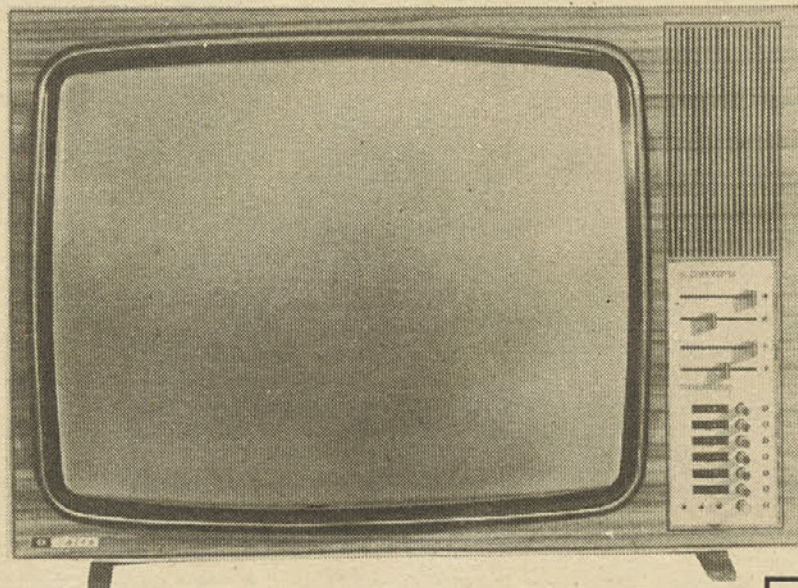
2. Učitelji v oddelkih podaljšanega bivanja učencev imajo v okviru 42-urne tedenske delovne obveznosti določeno vzgojnoizobraževalno obveznost, ki znaša 26 ur vzgojnega dela na teden pri petdnevem delovnem tednu. Ker se vzgojnoizobraževalno delo v oddelkih podaljšanega bivanja učencev uvršča po enotnem programu, traja učna ura v teh oddelkih 45 minut.

3. Učna obveznost učiteljev v oddelkih za delovno usposabljanje ni posebej določena, zato tudi zanje velja, da imajo v okviru 42-urne delovne obveznosti enako učno obveznost na teden kot učitelji za razredni pouk v osnovni šoli (70. in 71. člen zakona o osnovni šoli). Ker pa delovno usposabljanje otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ne poteka po enotnem programu, ampak je ta razdeljen na šest stopenj, traja učna ura v teh oddelkih 60 minut. S programom določeno število tedenskih ur usposabljanja za posamezne stopnje (od 25 ur do 40 ur) opredeljuje le obseg vzgojnoizobraževalnega dela za učence, ne pa tudi za delovne ali vzgojnoizobraževalne obveznosti posameznega učitelja.

V VSAK ŠOLSKI RAZRED IZDELKI ISKRE!

Na letošnjem sejnu učil na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani razstavlja tudi Iskra. V njenem bogatem proizvodnem programu je namreč tudi mnogo izdelkov, ki so namenjeni prav šolam, oziroma šolskim kabinetom, pa tudi razredom. Tokrat razstavljamo:

- električno ročno orodje (vrtalne stroje, vibracijske vrtalne stroje, brusilne stroje, krožne žage, stojala in ostali pribor);
- projekcijske aparate (videotop, grafoskop, diaprojektor, episkop, DISCO projektor) in drugo optično opremo;
- pripomočke za kabinetni pouk elektrotehnike (voltmetre, miliampermetre, Wheatstonov most, univerzalne merilne instrumente, fotokolorimetre, pH metre itd.);
- televizorje (črno-bele - Panorama Alfa in Beta ter barvni televizor Montreal);
- radijske sprejemnike Planica s kasetnim magnetofonom.

Vabimo vas, da si to zanimivo razstavo ogledate, saj boste našli mnogo izdelkov, ki vam bodo bogatili pouk v šoli.

Vzgojnovarstvene zavode,
osnovne, srednje in visoke šole,
internate in inštitute vabimo,
naj se oskrbujejo v naših
prodajalnah po vsej Sloveniji.

PRI NAS LAHKO KUPITE:

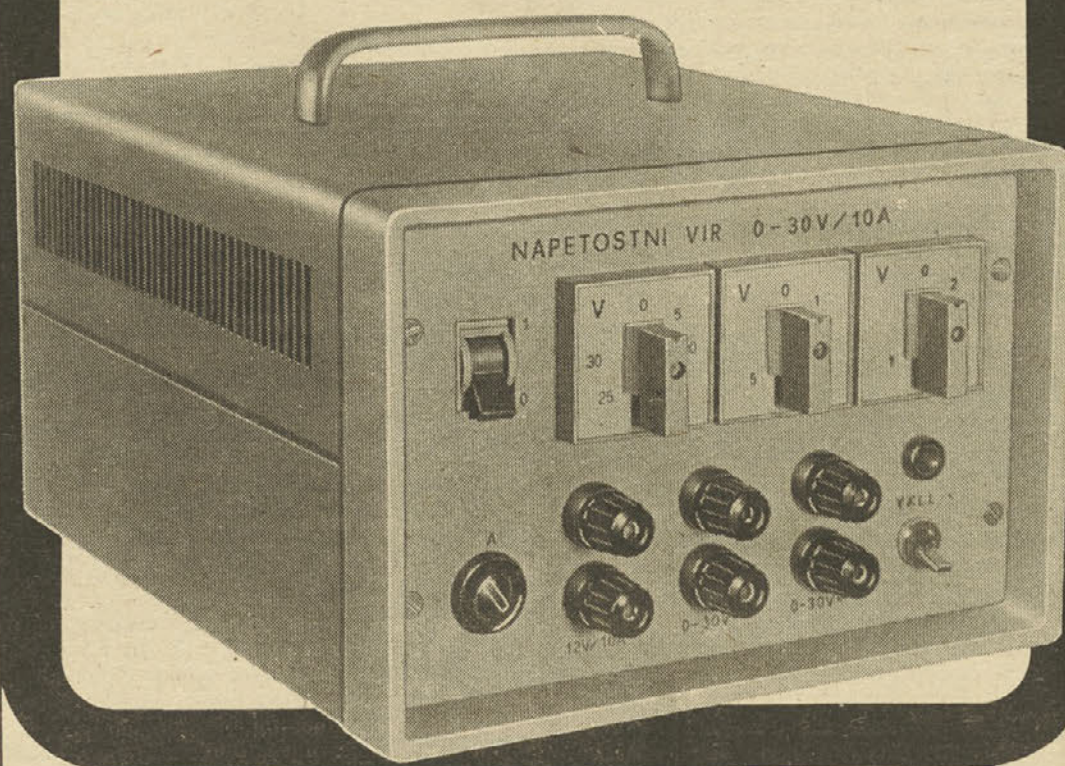
šolske potrebščine
prehrambeno blago
brezalkoholne pijače
igrače
in drugo industrijsko blago

Informacije o nabavi dobite pri podjetju

LJUBLJANA, Aškerčeva 3
telefon 21-816

NIZKONAPETOSTNI VIR

- Univerzalni vir nizke napetosti 0-30 V, enosmerne in izmenične moči 300 W.
- Pripomoček pri pouku v osnovnih in srednjih šolah, pa tudi za amaterske dejavnosti.
- Uporaben pri poskusih o toplotnih in magnetnih učinkih električnega toka, elektrolizi, meritvah, pogonu električnih aparatov nizke napetosti, polnjenju akumulatorjev itd.
- Priporočili člani komisije za učila fizike pri Zavodu SR Slovenije za šolstvo.
- Garancija 36 mesecev.

TOZD EKO Velenje
industrijska cona
tel. HC(O63) 850-900
tel. prodaja 850-819
telex 335-98

ILANIKA

INDUSTRIJSKI KOMBINAT
KRANJ

proizvaja poleg modne, damske in moške obutve tudi športno obutev ADIDAS, in sicer za:

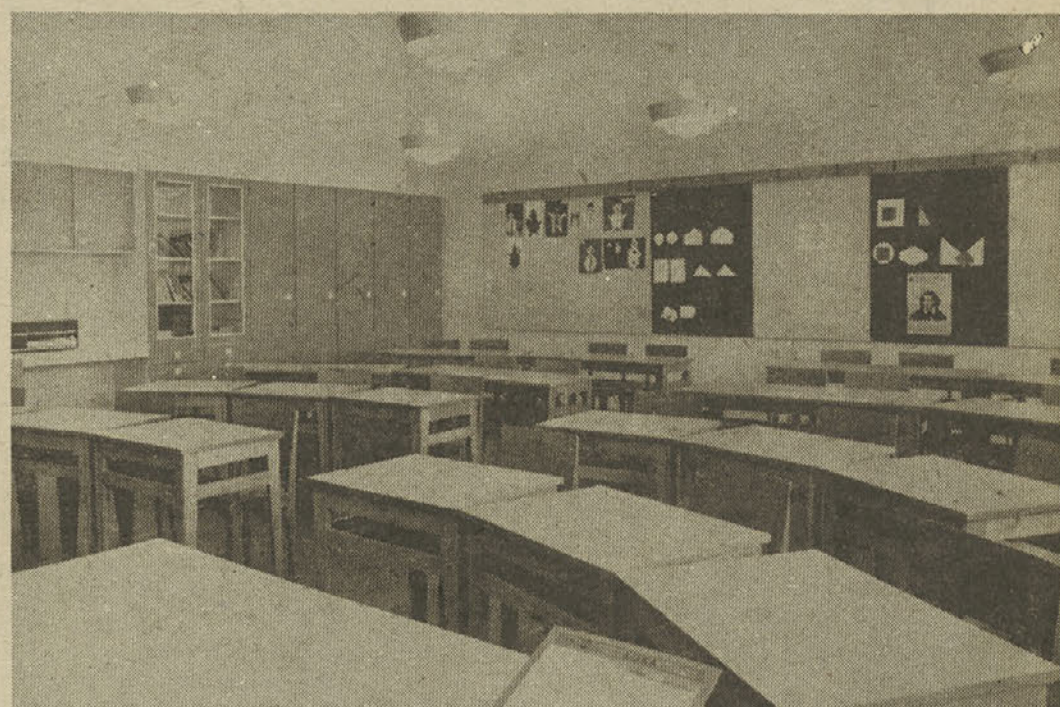
- orodno telovadbo v telovadnicah
- raznovrstne treninge (tenis, rokomet, odbojka, košarka itd.)
- nogomet
- smučarske teke
- teke in skoke
- umetno drsanje in hokej
- planinarjenje

Tovrstne izdelke lahko kupite v trgovinah
SLOVENIJAŠPORT!

adidas

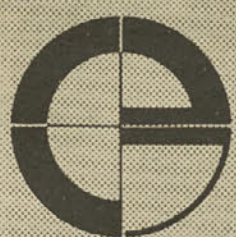

Na 4. mednarodni razstavi učil in šolske opreme od 15. do 19. 2. 1977, razstavljamo na GR v Ljubljani v hali A:

opremo za šole in vzgojnovarstvene ustanove
učila in didaktični material
delavnice za tehnični pouk.

Vabimo vas, da nas obiščete na razstavi v Ljubljani.

30 let

emona | Ljubljana

TOZD TRGOVINA NA VELIKO, Ljubljana, Šmartinska 102

*OSKRBUJEMO ŠOLSKE KUHINJE IN
VZGOJNOVARSTVENE ZAVODE Z VSE-
MI OSNOVNIMI ŽIVILI, SADJEM, ZELE-
NJAVA, SVEŽIM MESOM, MESNIMI
IZDELKI IN PASTETAMI
MESNE INDUSTRIJE ZALOG TER GO-
TOVIMI JEDILI.*

**Poleg prehrambenega blaga imamo
na voljo tudi drobni inventar —
pribor, posodo, porcelan in vsa čistila.**

Za jugoslovanski trg zastopamo
in uvažamo konstrukcijski igralni
sistem

fischertechnik®

Program, ki ga razstavljamo, je name-
njen otrokom od 4. leta dalje, tako za igro
kot učenje in eksperimentiranje po lastni
domišljiji. Je nenadomestljiv v vrtcih,
malih šolah, osemletkah ter pri podalj-
šanem bivanju v šoli.

Modeli so na ogled na 4. mednarodni
razstavi učil in šolske opreme od 15. do
19. februarja na Gospodarskem razsta-
višču v Ljubljani.

gorenje

PROIZVODNI PROGRAM

GORENJE TGO Velenje

- pralni stroji
- pomivalni stroji
- hladilniki
- skrinje in omare za zamrzovanje
- štedilniki, električni, plinski, kombinirani in na trda goriva
- televizijski sprejemniki črno-beli in barvni
- mali gospodinjski aparati
- kuhinjsko pohištvo
- keramične ploščice
- okenske police in drugi izdelki iz umetnega marmorja

GORENJE — SEVER Subotica

- elektromotorji
- mali motorji do 1,6 kW
- veliki motorji od 1,6 kW do 70 kW
- agregati
- črpalke
- zaviralni motorji
- varijatorji

GORENJE — MUTA

Muta ob Dravi

- kmetijska mehanizacija
- vrtno in vrtičkarsko orodje

GORENJE — FECRO

Slovenj Gradec

- klavniška oprema
- gostinska oprema
- medicinska oprema
- kose

GORENJE — ELRAD

Gornja Radgona

- individualne antene (VHF, UHF, sobne in avtomobilske)
- teleskopske antene
- skupinske antenske naprave
- ojačevalci
- antenski pribor
- pretvorniki (VHF, UHF, UKW)

GORENJE — LESNA Šoštanj

- stavbno pohištvo
- lesena embalaža
- lesna volna

GORENJE — FTU Sombor

- blok kotli za centralno kurjavo
- jekleni radiatorji

GORENJE — PETAR DRAPŠIN

Kikinda

- kuhinjsko pohištvo

GORENJE — VARSTROJ

Lendava

- varilni aparati
- aparati za točkasto varjenje
- usmerniki za varjenje
- polavtomati za varjenje

GORENJE — METALPLAST

Ruše

- sanitarne garniture
- oprema za kopalnice

GORENJE — MURAL

Mursko Središče

- aluminijски radiatorji

gorenje vaš dom